

Vergaderjaar 2014–2015

31 710

Deltaprogramma

Nr. 43 HERDRUK¹

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 10 september 2015

De vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu en de vaste commissie voor Economische Zaken hebben op 24 juni 2015 overleg gevoerd met Minister Schultz van Haegen-Maas Geesteranus van Infrastructuur en Milieu over **water**.

(De volledige agenda is opgenomen aan het einde van het verslag.)

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu,
Van Dekken

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Vermeij

De griffier van de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu,
Sneep

¹ I.v.m. een correctie in het opschrift.

Voorzitter: Jacobi/Van Dekken
Griffier: Jansma

Aanwezig zijn zeven leden der Kamer, te weten: Van Dekken, Geurts, Hachchi, Jacobi, Ouwehand, Smaling en Visser,

en Minister Schultz van Haegen-Maas Geesteranus van Infrastructuur en Milieu, die vergezeld is van enkele ambtenaren van haar ministerie.

Aanvang 13.30 uur.

Voorzitter: Jacobi

De **voorzitter**: Goedemiddag, beste mensen. Ik heet de Minister en haar staf hartelijk welkom. Ik heet ook het Kamerlid Geurts, het enige op dit moment aanwezige Kamerlid, hartelijk welkom. Een hartelijk welkom ook voor alle mensen op de publieke tribune, die beter op de klok kunnen kijken dan menig Kamerlid. Mevrouw Visser van de VVD en mevrouw Hachchi van D66 zullen zeker nog komen. Mevrouw Dik-Faber van de ChristenUnie heeft zich afgemeld. Mevrouw Ouwehand van de Partij voor de Dieren heeft net gemeld dat ze waarschijnlijk ergens halverwege de bijeenkomst bij ons zal aanschuiven. Zij moet nog spreken in de plenaire zaal. Ook zal er ergens tijdens dit AO nog een stemming zijn in de plenaire zaal, waar de hier aanwezige Kamerleden naartoe zullen moeten. Die stemming zal over ongeveer een uurtje plaatsvinden. Ik zie de heer Smaling van de SP en mevrouw Hachchi van D66 op dit moment binnenkomen. Hartelijk welkom. Ikzelf vervang voorlopig de heer Van Dekken als voorzitter. Hij zal straks ook bij ons aanschuiven. De dynamiek van dit algemeen overleg is dus eigenlijk wel een beetje te vergelijken met de dynamiek van de delta van Nederland. Het wordt in ieder geval niet saai. Elke woordvoerder heeft zeven minuten spreektijd in de eerste termijn van de Kamer en iedereen mag twee keer interrumpen.

De heer **Geurts** (CDA): Voorzitter. De Nederlandse delta is beroemd. Als er ergens ter wereld een overstroming is, kijkt men gretig naar de Nederlandse kunstwerken die mens en land beschermen. De Nederlandse kunde moeten we koesteren en blijven uitdragen, zodat die ook in de toekomst bijdraagt aan onze bescherming en economie. Daarvoor is het nodig dat we blijven innoveren. De waterketen staat in Nederland op hoog niveau. Het CDA wil dat Nederland op dat vlak voorop blijft lopen. De Adviescommissie Water schrijft dat er veel innovaties zijn, maar dat verbeteringen mogelijk zijn door institutionele en juridische belemmeringen weg te nemen. Heeft de Minister een lijst van belemmeringen en, zo ja, gaat zij die belemmeringen dan aanpakken? Gaat de Minister de punten van de Adviescommissie Water verder uitwerken, bijvoorbeeld in een vervolg op het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)?

Alleen innovatie is niet genoeg. De kunde moet ook binnen het Rijk behouden worden. De Minister zei vorig jaar dat het op peil houden van de kennis bij Rijkswaterstaat haar aandacht heeft. Wat is hier concreet uit gekomen?

Verder heb ik vragen over het uitbesteden bij Rijkswaterstaat. We zien dat er veelal via langdurige en complexe tenderprocedures wordt uitbesteed. Doordat twintigjarig onderhoud en de financiering daarvan ook worden meegenomen in de aanbestedingen, kan een gemiddeld mkb-bedrijf daaraan moeilijk meedoen. Welk beeld heeft de Minister hiervan? Is zij het met mij eens dat mkb-bedrijven op deze manier steeds meer worden uitgesloten van deelname aan projecten van Rijkswaterstaat? Ook is het van belang dat grote projecten niet worden uitgesteld, maar worden opgepakt. Ik ben blij dat de Minister naar aanleiding van onze motie het plan-Spaargaren verder laat uitwerken en onderzoeken. Uit het

onderzoek van Deltares blijkt ook dat de kans op extreem weer toeneemt en er meer maatregelen nodig zijn om verzilting richting 2050 tegen te gaan. Wat is de reactie van de Minister op dit onderzoek? We hebben een dik pakket papier ontvangen, maar misschien kan de Minister hierop nog wat kernachtig ingaan. Wat vindt zij hiervan?

Ik kom op de waterveiligheid. De indruk ontstaat dat Rijkswaterstaat geen haast heeft met het toetsen van de regionale waterkeringen. Is de Minister het met mij eens dat de toetsing en het opstellen van het verbeterplan sneller zouden kunnen plaatsvinden? Is zij bereid om de toetsing voortvarend te laten oppakken, zodat het verbeterplan ook eerder aanwezig is? Is zij bereid om middelen beschikbaar te stellen om een uitvoering vóór 2020 mogelijk te maken?

Kan de Minister verder toelichten hoe stakeholders betrokken worden bij de evaluatie van de Beleidslijn grote rivieren?

Bij het rapport van Deltares over de effecten van de klimaatverandering en over maatregelen tegen verzilting lijkt het effect op de inlaatpunten in de Lek onvoldoende meegenomen. In het rapport staat de zin: alleen voor de inlaatpunten langs de Lek voorziet het adaptatiepad niet in maatregelen. Wat betekent dat? Door de stresstest is nog niet volledig inzichtelijk welke voorzieningen nodig zijn voor het totale plaatje van de grote ingrepen, zoals de verdieping van de Nieuwe Waterweg en de verzilting van het Volkerak. Zou de Minister hier eens op kunnen ingaan?

Ik kom nu bij het onderwerp waterkwaliteit. Gisteren heeft de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu ons verbaasd met een brief over de planning van de zuiveringsplicht in de glastuinbouw. Is de planning die daarin wordt voorgesteld, afgestemd met de Minister? Opeens wordt de verplichting drie jaar naar voren gehaald. Ik vind dit echt onbegrijpelijk. In de tuinbouw is helemaal geen ruimte om zo veel in korte tijd te investeren. Wil de Minister deze onzalige planning van tafel halen bij de Staatssecretaris en in gesprek gaan met de tuinbouwsector?

Uit het onderzoek van Deltares blijkt dat er sprake is van een neerwaartse trend bij de nutriëntenconcentraties. De waterkwaliteit wordt steeds beter, onder andere door inspanningen van de agrarische sector. Toch willen de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin) en een aantal waterschappen dat er meer gebeurt, terwijl er net een aangescherpt actieprogramma Nitraatrichtlijn is verschenen. De effecten van het Vijfde actieprogramma Nitraatrichtlijn zijn nog niet bekend, maar gezien eerdere resultaten zal een en ander waarschijnlijk tot een verdere verbetering leiden. Bovendien duurt het langer voordat de maatregelen leiden tot effect in het grondwater. Ik vraag me daarom serieus af of sommige partijen niet te ongeduldig zijn. Wat vindt de Minister hiervan? Hierbij speelt ook dat het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) nu concreet is en dat hiermee de waterkwaliteit plaats specifiek wordt verbeterd. Projecten en steun van de provincies zijn er inmiddels ook. Het CDA steunt het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer van harte en hoopt dat de Minister dit ook blijft doen.

Het belang van de zoetwatervoorziening kan volgens mij nóg beter in het Nationaal Waterplan worden opgenomen. Is het mogelijk om in het Nationaal Waterplan een verplichte zoetwatertoets op te nemen bij ruimtelijke plannen en de m.e.r.?

Ik weet dat de Minister van Infrastructuur en Milieu niet over visserij gaat, maar ze gaat wel over de Noordzee. In de Beleidsnota Noordzee wordt weinig rekening gehouden met de visserij. Volgens mij zouden kotters groter dan 25 meter door windparken moeten kunnen varen. Kan de Minister onderbouwen waarom in de huidige plannen van het kabinet zulke vissersboten een omweg moeten nemen? Is zij bereid om rekening te houden met de gevolgen voor de visserij als ruimte op zee wordt geclaimd voor windmolenparken of anderszins?

Ik heb tot slot nog twee losse punten. Hoe zijn stakeholders, onder meer de waterschappen, aangesloten bij het onderzoek naar microplastics dat

wordt gedaan door het RIVM? Verder verneem ik uit het veld dat er problemen zijn met de btw-afdracht bij samenwerkingsverbanden tussen overheden en marktpartijen. Ziet de Minister mogelijkheden om hier wat aan te doen?

De **voorzitter**: Dank u wel. Het is niet verboden te interrumperen. Woordvoerders mogen zelfs twee keer interrumperen, maar dat is uitlokking. Het woord is aan mevrouw Hachchi.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Voorzitter. We hebben het vandaag zowel over waterkwaliteit als over waterkwantiteit en de veiligheid. Er staan veel onderwerpen op de agenda en ook ik wil dus veel punten ter sprake brengen.

Laat ik beginnen bij de Kaderrichtlijn Water. Afgelopen maart publiceerde de Europese Commissie een kritisch rapport over de Nederlandse inspanningen om de doelen uit de Kaderrichtlijn Water te halen. De Commissie vindt dat onduidelijk is hoe de waterkwaliteit is verbeterd, dat er te weinig gevoel van urgentie is en er te veel uitzonderingen worden gemaakt, dat bezuinigingen de uitvoering van maatregelen bedreigen en dat er nauwelijks zicht is op de effectiviteit van de genomen maatregelen. Dat zijn geen malse conclusies. Het ambitieniveau lag al niet zo hoog, maar zelfs die bodem dreigen we nu niet te halen. In verschillende schriftelijke overleggen is al om een reactie op deze geconstateerde tekortkomingen gevraagd. In de beantwoording bij de vragen rond de Milieuraad schreef de regering dat de suggesties van de Europese Commissie ter harte zouden worden genomen. Dat is fijn, maar nog niet helemaal overtuigend. In de antwoorden bij het ontwerp van het Nationaal Waterplan gaat de Minister al wat uitgebreider in op de materie. Deelt zij echter het oordeel van de Europese Commissie eigenlijk wel? Ziet zij ook dat er sprake is van een gebrek aan gevoel van urgentie? De Europese Commissie maakt zich zorgen over de maatregelen die op het gebied van landbouw worden genomen. Eigenlijk moet ik zeggen dat de Commissie zich zorgen maakt over de maatregelen die op dit vlak niet worden genomen. Ook de reactie van de Minister daarbij staat niet bol van daadkracht. Zij schrijft dat er aandacht voor is in de evaluatie van de mestwetgeving en dat het maar de vraag is of de Tweede nota duurzame gewasbescherming afdoende resultaat zal bieden. De verplichte zuivering laat bijvoorbeeld waarschijnlijk al op zich wachten. Ik hoor vandaag graag een heldere reactie van de Minister op dit punt.

Door de aanpassingen in de stroomgebiedbeheerplannen en de ex-antetoets van het Planbureau voor de Leefomgeving zou het kritiekpunt rond de monitoring worden aangepakt. Ook hierbij vraag ik de Minister: is dat genoeg? Hebben we wel voldoende zicht op de uitvoering van de nationale doelen als monitoring vooral plaatsvindt op gebiedsniveau? Hoe houdt de Minister dit in beeld? Hoe houdt zij hierbij de regie in handen? Als zij nog verlegen zit om aanvullende maatregelen, dan kan ik haar zeggen dat de Vereniging van waterbedrijven in Nederland een puntenplan heeft gepresenteerd waarin maar liefst 62 concrete maatregelen staan om de kwaliteit van het water te verbeteren. Heeft zij dit plan van de Vewin ook ontvangen en, zo ja, wat gaat zij daarmee doen? Het is mooi dat in de Natuurambitie Grote Wateren wordt bekeken hoe natuur in samenhang met water, milieu en ruimtelijk beleid kan worden vormgegeven. Maar hoe worden deze mooie woorden omgezet in concreet beleid? D66 hoort vanuit verschillende hoeken dat de regie op waterbeleid ontbreekt. Dit is een gezamenlijke opgave voor de Minister van water en de Staatssecretaris van natuur en milieu, maar ook voor de provincies, gemeenten, het bedrijfsleven, burgers en waterschappen. Regie en eigenaarschap zijn dan ook noodzakelijk, want zonder dat blijft ieder in zijn deelbelang hangen. Ik noem een voorbeeld. Projecten die worden gefinancierd uit het Deltafonds of uit beheerbudgetten van

Rijkswaterstaat mogen alleen natuurdoelen dienen als dat kostenneutraal kan. Een ander voorbeeld: bovenregionale problemen, zoals de verdeling van zoetwater, liggen in handen van veelal regionaal georiënteerde waterschappen. Wie is de eigenaar? Wie is er verantwoordelijk en wie voert de regie? Wordt deze aanpak en worden deze knelpunten ook teruggekoppeld in bijvoorbeeld de «Staat van het water»?

Bij wegen en spoor spelen op dit moment belangrijke discussies over risico's bij grote projecten, bijvoorbeeld bij de Zuidas. Grote bouwers kunnen die risico's eigenlijk niet meer aan. Dat is ook een bedreiging voor het succes van deze projecten. Niet alleen bij deze wegprojecten, maar ook bij waterprojecten zijn de risico's groot. Spelen de problemen die we hebben gezien bij wegprojecten, ook in de watersector? Worden er ook maatregelen genomen om de risico's beter te beheersen, zoals men nu doet bij de Zuidas? Is de Minister bereid om samen met bouwbedrijven te bekijken hoe we het aanbestedingsproces kunnen optimaliseren zodat de samenwerking wordt verbeterd, risico's zo veel mogelijk in de hand worden gehouden, maar er toch ook ruimte is voor innovatie? We lopen in de wereld op het vlak van innovatie in de waterbouw voorop, maar in eigen land komen aannemers daar vaak niet meer aan toe. Dat is natuurlijk zonde.

Mevrouw **Visser** (VVD): De voorzitter vroeg ons zojuist om te interrumperen, dus laten we dat dan maar eens doen. Ik luister met belangstelling naar de bijdrage van mevrouw Hachchi, zeker nu zij het heeft over aanbestedingen en zij een vergelijking trekt met Zuidasdok. Hoor ik D66 nu echter pleiten voor meer regie van de overheid en inmenging bij aanbestedingen? Bij Zuidasdok wordt namelijk voorgesteld dat Rijkswaterstaat een minimumprijs gaat vaststellen en meer risico's bij de Staat gaat neerleggen. Ik kan mij niet voorstellen dat D66 daarvoor pleit.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik verwijs mevrouw Visser hiervoor naar de vraag die ik heb gesteld. Niet voor niets ben ik begonnen met te vragen aan de Minister of zij die problemen in de sector ook ziet. Ik heb gevraagd of de Minister bereid is om met de bouwbedrijven te bekijken hoe de aanwezige risico's kunnen worden verminderd door bijvoorbeeld het aanbestedingsproces beter in te richten. We zien het bij de Zuidas. Ik duw de Minister niet direct in het hoekje waarin de overheid van alles moet gaan regelen; laat ik daarover helder zijn. Ik constateer echter wel dat dit een relevant onderwerp is. Ik hoor graag wat de Minister hiervan vindt. Ik heb daarbij dus ook de nodige vragen gesteld.

Mevrouw **Visser** (VVD): De VVD heeft hierover schriftelijke vragen gesteld. Het heeft mijn fractie verbaasd dat de overheid hierbij meer risico naar zich toetrekt en een minimumprijs gaat vaststellen. Ik ben gewoon benieuwd naar het standpunt van D66 hierbij, los van de vragen die mevrouw Hachchi hierover stelt aan de Minister. Zij noemt zelf het project Zuidasdok. Wat vindt D66 daarvan, als liberale partij?

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ook als liberaal vind ik dat de overheid moet doen wat ze moet doen. Wat aan de markt moet worden overgelaten, hoort bij de markt thuis. Dat geldt ook voor de risico's. Misschien kan de Minister vandaag ook nog het een en ander zeggen over dit specifieke project. Laat ik helder zijn: we moeten ook bij dat project scherp de scheidslijn in de gaten blijven houden tussen wat de overheid kan doen en wat zij moet doen. Daarin ben ik net zo liberaal als mevrouw Visser.

De **voorzitter**: Het wordt nog een wedstrijdje.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik ben in mijn bijdrage bij het belangrijke onderwerp waterveiligheid aangekomen. Hoewel alle onderwerpen die ik

aansnijd belangrijk zijn, is het zeker ook belangrijk dat we bij de waterveiligheid de boel op orde hebben. We moeten weten waar de belangrijke knelpunten liggen. Ik zou bijna willen zeggen: we moeten in control zijn op het gebied van de waterveiligheid. Daar horen natuurlijk veilige waterkeringen bij. Ik constateer dat de ambities om regionale waterkeringen op orde te brengen, niet op elkaar lijken aan te sluiten. Bij de waterschappen en de provincies staat namelijk dat ze dit voor 2020 gaan aanpakken en Rijkswaterstaat heeft dit gepland voor pas na 2021. Waarom wordt dit pas na 2021 aangepakt? En wat betekent dit voor de waterveiligheid? Is die tot die tijd voldoende op orde?

Het is ook goed om te zien dat er grote stappen zijn gezet bij het verbeteren en efficiënter maken van de waterketen, maar we zijn er natuurlijk nog niet. De eerste besparingen zijn vaak het gemakkelijkst te vinden, maar de laatste loodjes wegen het zwaarst. De visitatiecommissie is ervan overtuigd dat met enige extra inspanning de doelen worden gehaald. Gaat die extra inspanning ook plaatsvinden? Wat zijn de consequenties als we straks niet meer op koers liggen?

Ik heb ook nog een vraag die specifiek over Ruimte voor de Rivier gaat. De Minister schrijft dat de berekeningen met een nieuw model uitkomen op een piekbelasting bij Lobith, dat plekje bij de Duitse grens.

De **voorzitter**: U hebt nog één minuut, mevrouw Hachchi.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Dan moet ik opschieten, voorzitter.

De Minister schrijft dat die berekeningen met een nieuw model uitkomen op een piekbelasting bij Lobith van 18.000 m³ water per seconde. Bij mij is vanuit de regio de volgende vraag terechtgekomen, die ik de Minister voorleg: kan zij aangeven of en, zo ja, wanneer de onderbouwing van deze nieuwe cijfers wordt gepubliceerd? Het gaat mij dus niet om een discussie over de cijfers, maar om de toelichting en de onderbouwing die erbij horen.

Ik moet afronden, maar wil nog enkele losse punten noemen. De Minister weet dat D66 samen met de ChristenUnie, die vandaag niet vertegenwoordigd is, vaker aandacht heeft gevraagd voor het probleem van medicijnresten in water. Ik hoor graag wat de stand van zaken daarbij is. Wat is de voortgang? Heel concreet vraag ik of de door de Europese Commissie toegezegde strategie voor geneesmiddelen er al is. Is er verder een mogelijkheid om geld uit Europa aan te wenden om deze problematiek tegen te gaan en, zo ja, gebruikt de Minister dat geld daar dan ook voor?

Ik zal een aantal punten overslaan, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja, u maakt uw laatste opmerking, mevrouw Hachchi.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Dank voor uw coulance, voorzitter. Mijn laatste opmerking gaat over het rapport van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) over drinkwatertarieven, dat wij een tot twee jaar geleden hebben besproken. Daaruit bleek dat er onvoldoende inzicht was in de totstandkoming van die tarieven. Welke stappen zijn er op dat vlak in de tussentijd gezet? Is de Minister hierover nu tevreden? Zijn de tarieven inmiddels voldoende transparant of zijn er aanvullende acties nodig?

De heer **Smaling** (SP): Voorzitter. Ik begin mijn bijdrage met te spreken over waterkwaliteit en kom daarbij direct bij een vrij fundamenteel punt. Ik vraag de Minister of er niet een mismatch is tussen de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn. Is er niet ook een mismatch tussen de Kaderrichtlijn Water en de bestrijdingsmiddelen die het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) wel of niet toelaat? We hebben pas een plenair debat gevoerd met de Staatssecretarissen over bijengif en glyfosaat. Daarin werd ook wel duidelijk dat wat er

vanuit het perspectief van de Kaderrichtlijn Water in Brussel wordt gedaan en wat er vanuit het perspectief van de toelating van bestrijdingsmiddelen gebeurt, elkaar niet tegenkomt en waarschijnlijk ook niet met elkaar spoot. Wat het Ctgb toelaat, lijkt in tegenspraak te zijn met de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Ik wil die stelling de Minister graag voor de voeten werpen. Staatssecretaris Mansveld heeft de Kamer een brief toegezegd. Ik vraag de Minister nu of de inhoud van die brief kan worden uitgebreid naar het bereik van de Nitraatrichtlijn. Dit zijn toch wel vrij verzuilde zaken.

Ik kom op de stroomgebiedplannen voor de Maas uit het Nationaal Waterplan. Gaan we daarbij werkelijk de doelen halen die in de Kaderrichtlijn Water worden voorgeschreven? Zijn de stroomgebiedplannen voor de Maas zo geformuleerd dat ze voldoen aan het Verdrag van Aarhus? We hebben ons een beetje verdiept in een aantal zienswijzen. Daarin wordt toch wel veel geklaagd over de transparantie. Wat de mensen wordt aangeboden, zou niet transparant genoeg zijn. Er zijn problemen met het goed duiden van wat erin staat en met het beantwoorden van de vraag of daarmee de doelen wel worden gehaald. Zeker in Brabant en Limburg levert de combinatie van landbouw en waterkwaliteit natuurlijk niet altijd win-winsituaties op. In dit geval is het al helemaal de vraag of dit tot win-winsituaties leidt.

Dat geldt ook voor de waterzuivering in de glastuinbouw. Daarover heeft de heer Geurts ook al vragen gesteld. Hoe duidt de Minister de brief van de Staatssecretaris hierover? Kan ze daarin ook het gebruik van laagrisico-middelen meenemen? Daarover wordt ook gediscussieerd. De Staatssecretaris heeft al het een en ander in het vooruitzicht gesteld, maar is er wel voldoende afstemming binnen het kabinet op dit vlak? Water raakt immers heel veel domeinen. Dit zegt niets over hoe hard de bewindslieden werken, maar soms is het gewoon nodig om zaken te verbinden. De situatie voor het drinkwater wordt toch steeds kritieker. Het RIVM heeft een studie gedaan naar de voorspelde toename van de behoefte aan drinkwater. Bij het hoge scenario blijkt toch wel dat daarvoor een aanzienlijke uitbreiding van het areaal drinkwaterwingebied nodig zal zijn. Daardoor wordt het drukker in de ondergrond. Daarbij hebben we ook nog STRONG (Structuurvisie ondergrond) in de planning staan, dus in die ondergrond gebeurt van alles. Wat vindt de Minister van de resultaten van de studie van het RIVM? Wat vindt zij van de conclusie van het RIVM dat de beschermingszones sowieso behoorlijk zouden moeten worden uitgebreid? Daarbij hebben we het dus over het hele oostelijk deel van Nederland, waar grondwater de bron van drinkwater is. Er zijn daar ook problemen met afvalwaterinjecties en dergelijke. Volgens mij gaan we tegen grenzen aanlopen. Als de Minister dat ook vindt, wat gaat zij daaraan dan doen?

De problemen rond bodemdaling en slappe bodems zijn, meen ik, ook al even tijdens het AO over ruimtelijke ordening aan de orde gekomen. Er is een motie aangenomen van mijn grote vriendin en collega Jacobi, de heer Bisschop en mijzelf over bodemdaling en slappe bodems. Wat is daarmee gebeurd? Volgens mij is er nog niet zo veel mee gebeurd. Komt dit ergens terug? In de deltabeslissingen komt het eigenlijk niet terug. In het Nationaal Waterplan vind ik er ook eigenlijk niet veel over terug. Is er sprake van een slow start en gaat de Minister hiermee nu volop aan de slag, of moet ik gewoon nog een keer aan de bel trekken? Als dat zo is, heb ik dat hierbij gedaan.

Mevrouw Hachchi had het al over de 18.000 m³ water per seconde bij Lobith. Die hoeveelheid wil ik een beetje betrekken bij de problemen bij Varik-Heeselt en de nevengeul die daar is voorzien. Ik heb mij verdiept in de modellen, zoals GRADE, SOBEM en hoe ze allemaal ook mogen heten. Ik heb echt bezwaren tegen die aanname van 18.000 m³ per seconde. Dat heb ik al eens eerder tegen de Minister gezegd. Ik wil hierover echt graag een technische briefing krijgen van Deltares en andere partijen die

hierover iets kunnen zeggen. Wordt er nu toegewerkt naar die 18.000 m³? Gebeurt dit nu omdat Rijkswaterstaat anders te weinig te doen heeft? Of is 18.000 m³ een piek aanvoer waar we echt rekening mee moeten gaan houden? Daarbij moeten we in ogenschouw nemen dat er dan in Keulen dijken nodig zijn waarachter je de top van de Dom daar niet meer ziet. Veiligheid: graag. Veiligheid vind ik uitermate belangrijk. Maar als we het zo gaan overdrijven, gaan we ook maatregelen nemen die niet nodig zijn. In de standvanzakenbrief van de Minister lees ik dat dit al in het stadium van MIRT-verkenningen begint te komen. Daarom spreek ik haar hierop aan. Het nut en de noodzaak van deze nevengeul is wat mij betreft niet aangetoond. Daarbij druk ik me nog heel beleefd uit.

Ik heb nog een paar korte punten. Als antwoord op mijn schriftelijke vragen over dat exorbitante bedrag van bijna 1 miljoen euro waarmee de belastingverzamelaar van de waterschappen in het noorden is weggestuurd, schreef de Minister van Binnenlandse Zaken: daarnaar wordt nog verder onderzoek gedaan. Kan de Kamer daarover weer een brief ontvangen? Anders verdwijnt die kwestie in een zwart gat.

Ik ben ook benieuwd hoe het staat met de drinkwatertarieven. Mevrouw Hachchi vroeg daar al naar.

Ten slotte het volgende. Op Texel ligt het mooie dorpje Oudeschild. Ook daar moet de dijk aangepakt worden. De manier waarop dat voorheen ging, heeft niet echt tot grote schoonheid geleid. Zit er ruimte in het Hoogwaterbeschermingsprogramma om het gebied rondom Oudeschild op Texel te faciliteren op dit punt?

De **voorzitter**: Mevrouw Ouwehand, van de Partij voor de Dieren, is inmiddels ook aangeschoven. Hartelijk welkom. Het woord is aan mevrouw Visser.

Mevrouw **Visser** (VVD): Voorzitter. We hebben voor dit AO een pak papier van misschien wel een meter hoog gekregen. Dat is fors.

Wat stellen we met elkaar vast? Eigenlijk ligt in dit AO het tweede deel van het Nationaal Waterplan voor. Ik wil graag dat de Minister bevestigt dat daarmee geen nieuw beleid wordt voorgesteld, maar dat het plan slechts de verankering is van een aantal beleidsstukken die we al eerder hebben ontvangen en besproken. Ik hoor de Minister graag bevestigen dat er in dit plan geen nieuw beleid of nieuwe koppen op bestaand beleid verwerkt zitten. Het was wat mij betreft wel een zoektocht in alle stukken en alle verwijzingen die in die stukken staan. We hebben daarnaast te maken met het Deltaprogramma. Daarin staan ook een aantal normen. Verder is er de evaluatie van de Waterwet en ik kan nog veel meer dingen opnoemen die op het terrein van water spelen. Ik heb er daarom wel behoefte aan om in het najaar van de Minister een routekaart te ontvangen. Wat krijgt de Kamer op dit terrein, en wanneer? Hoe verhouden de zaken zich tot elkaar? Op die manier kunnen we weten wat we nu aan het vaststellen zijn. Als ik namelijk alle stukken zo lees, bekruipt mij een beetje het gevoel dat we aan het stapelen zijn. Daar zit de zorg van de VVD-fractie. Wat betekent een en ander eigenlijk voor onze economische sectoren als de landbouw, de visserij en alle sectoren die te maken hebben met en afhankelijk zijn van onder andere de watervoorziening? De gevolgen voor deze sectoren zien de leden van mijn fractie onvoldoende terug in een aantal stukken. Daarover maken wij ons zorgen.

Ik noem het Nationaal Waterplan. Wat zijn we nu eigenlijk aan het vaststellen? Ik noem daarbij als voorbeeld de rol van de visserijsector bij het Friese Front en de Centrale Oestergronden. Die wordt in het Nationaal Waterplan genoemd, maar er wordt nog volop gediscussieerd over de manier waarop zaken moeten worden gedaan, wat een en ander betekent voor de visserijsector en wat de compensatie zal zijn. Wat stellen wij vast als wij het Nationaal Waterplan vaststellen? Hoeveel beweegruimte heeft de Kamer straks nog om af te wijken van dat Nationaal Waterplan?

Misschien wil de Minister daarbij ook ingaan op de tot op heden ontvangen reacties op het Tweede Nationaal Waterplan (NWP2). Geven die aanleiding tot aanpassingen?

Over de zoetwatervoorziening hebben we het al vaker gehad, ook bij de bespreking vorig jaar van het Deltaprogramma. Het is goed dat er een stresstest heeft plaatsgevonden. Wat ons betreft geldt die ook voor de langere termijn, dus voor na 2021. Dat staat wel in de schriftelijke antwoorden, maar is daarmee nog niet opgenomen in bijvoorbeeld het Nationaal Waterplan.

Ook de Kaderrichtlijn Water is in het Nationaal Waterplan opgenomen. Enkele vorige sprekers hebben het daarover zojuist al gehad. Daaruit blijkt dat iedereen de brief anders interpreteert. Ik lees in die brief dat de waterkwaliteit substantieel is verbeterd. Ik lees in die brief dat er nog dilemma's zijn die moeten worden uitgewerkt, maar dat we wel op de goede weg zijn. Er staat ook in dat er aanvullende landelijke en gebiedsmaatregelen moeten worden genomen. De heer Smaling vroeg zojuist ook al hoe de Nitraatrichtlijn zich tot de Kaderrichtlijn Water verhoudt. Bij die vraag sluit ik mij aan. Wanneer krijgen wij de politieke besluitvorming voorgelegd? Volgens mij is het namelijk wel van belang om een keer helder te krijgen wat er nu precies voorligt. Wat zijn de consequenties, zowel voor de natuur als voor de economie? Wat betekenen de opties die dan voorliggen? Wat de VVD betreft komen er geen aanvullende maatregelen, dus geen koppen op Europese wet- en regelgeving. Hoe zit het verder met de beoordeling van de Kaderrichtlijn Water door Europa en met het «all or nothing»-principe dat nu geldt? We hebben dat al eerder aan de Minister gevraagd. Zit daar enig schot in? In de stukken staat dat de Europese Commissie er dit jaar naar gaat kijken. Is daar al iets meer over te vertellen? Wat zou dit voor Nederland kunnen betekenen?

De heer Geurts van het CDA had het zojuist al even over de brief van gisteren over de waterzuivering in de glastuinbouw. Daarover gaat een motie van de heer Bosman en mevrouw Lodders van de VVD. Ook mijn fractie is verrast door de brief. Er wordt nu voorgesteld dit sneller aan te pakken dan was afgesproken. Een en ander wordt drie jaar naar voren gehaald. Er wordt ook gesteld dat dit eigenlijk in overleg met alle betrokkenen is gebeurd en dat men op de goede weg zit. Wij hebben daarover echter andere signalen ontvangen. De motie is niet voor niets ingediend. Daarin wordt gevraagd om een realistisch tijdspad en om het vermijden van onnodige wet- en regelgeving voor ondernemers, die het al moeilijk genoeg hebben en al heel veel hebben gedaan. Wij zien in deze brief toch koppen op regelgeving en toch aanvullende eisen verschijnen. Wat mijn fractie betreft is dat niet in overeenstemming met wat er in de motie wordt gevraagd. Kan de Minister daarop reageren?

Ik kom nog op een kort punt naar aanleiding van de brief over het Wijzigingsbesluit Besluit hygiëne en veiligheid zwemgelegenheden. De Minister kiest voor een streven naar doelwetgeving in plaats van middelwetgeving. Het staat er maar klein, maar dit heeft wel betekenis. Dit heeft ook nogal wat financiële consequenties voor ondernemers, maar het is wat mijn fractie betreft wel een goede stap. We willen hiervan wel graag een financiële uitwerking zien. Ik noem dit ook omdat mijn collega Erik Ziengs deze zomer nog komt met een initiatiefnota waarin voorstellen staan over legionellapreventie en -regelgeving. Hij gaat voorstellen om de wet- en regelgeving op dit vlak voor ondernemers te verlichten. Wat hij gaat voorstellen, komt eigenlijk overeen met wat de Minister in het besluit over zwemgelegenheden voorstelt, waarbij wordt gekozen voor doelwetgeving in plaats van middelwetgeving. Dat zou ook moeten gelden voor de legionellapreventie. Daarmee zou het toezicht op een andere manier worden ingericht, zouden overbodige controles kunnen worden vermeden en kan papierwerk voor ondernemers worden verminderd.

De **voorzitter**: U hebt nog een minuutje, mevrouw Visser.

Mevrouw **Visser** (VVD): Dank u wel. Veel kleine punten die ik ook heb genoteerd, zijn al door vorige woordvoerders genoemd. Ik wil nog twee dingen aankaarten. Over de Visitatiecommissie Waterketen schrijft men dat men op de goede weg is, maar de laatste stappen moeten wat ons betreft ook wel worden gezet. Wat wordt daarvoor gedaan? Ondanks dat men op de goede weg is, moet er nog wel het een en ander gebeuren. Mijn laatste punt gaat over het adaptieve beheer. Dat is een van de uitgangspunten in het Nationaal Waterplan. Wat betekent dit precies voor de uitwerking van alle maatregelen? Daarmee kom ik eigenlijk weer terug bij het begin van mijn betoog. Is ons nu inzichtelijk wat we nu eigenlijk vaststellen en wat de gevolgen zijn voor diverse economische sectoren? We kunnen bijvoorbeeld de visserij heel veel regels opleggen, maar wanneer gaan we een aantal regels juist verlichten? Dat heeft te maken met het adaptieve beheer. Daarvan zien wij nog onvoldoende terug in het Nationaal Waterplan.

De heer **Geurts** (CDA): Ik ben toch wel nieuwsgierig naar het standpunt van de VVD-fractie over het uitbesteden door Rijkswaterstaat. Ik heb zojuist in mijn inbreng gezegd dat het mkb, ook het groot-mkb, steeds moeilijker kan meedoen aan de tenderprocedures van Rijkswaterstaat. In een interruptie met mevrouw Hachchi van D66 werd daaraan al een beetje geraakt. Ik denk overigens dat mevrouw Hachchi de wedstrijd wie er liberaler is, op punten heeft gewonnen, maar dat terzijde. Kan mevrouw Visser zeggen of de VVD-fractie dat probleem ook ziet?

Mevrouw **Visser** (VVD): Ik wist niet dat ik aan een wedstrijd meedeed waarbij de heer Geurts jureert. Wat is zijn vraag eigenlijk? Ik heb in mijn interruptie van het betoog van mevrouw Hachchi volgens mij aangegeven dat ik vind dat de markt zelf aan zet is. Ik vind dat het niet aan de overheid is om risico's over te nemen en vervolgens door te schuiven naar de belastingbetaler. Ik kan bijna niet geloven dat het CDA dat wel zou willen, maar als de heer Geurts dat wil, dan hoor ik dat graag. De heer Geurts noemde ook het behoud van kennis en kunde. De VVD heeft niet voor niets Kamervragen gesteld over de nieuwe strategie van Rijkswaterstaat waarbij men de minimumprijs vaststelt, maar daarmee ook risico's overneemt. Wij hebben daar twijfels bij. Morgen wordt het WGO over het jaarverslag gehouden. De Algemene Rekenkamer heeft hierover ook al wat uitspraken gedaan. Hierover wil mijn fractie de Minister morgen dus nader bevragen; dat weet zij nu alvast. Tegen de heer Geurts zeg ik in dit kader het volgende. Behoud van kennis en kunde, en innovatie door het mkb benutten: graag!

De heer **Geurts** (CDA): We zien wel dat het mkb en het groot-mkb door de zogenaamde «design, build, finance and maintain-contracten» (DBFM-contracten) steeds moeilijker aan de bak komen. Ook door de financiering hebben deze bedrijven het op deze markt moeilijk. Zou het niet beter zijn om bij een aantal projecten na design, construct en de rest, toch ook een deel bij de overheid te laten? Moeten we niet in een aantal situaties tenders proberen op te splitsen in een aantal behapbare brokken?

Mevrouw **Visser** (VVD): Dit heeft volgens mij weinig met het onderwerp water te maken. Ik snap echter wat de heer Geurts bedoelt. We hebben voor dit soort contracten een afwegingskader vastgesteld. Als de heer Geurts dat wil aanpassen, moeten we dat volgens mij ook met de Minister van Financiën bespreken. De keuze die nu is gemaakt om een minimumprijs vast te stellen en om meer risico's naar de Nederlandse Staat te halen, is in ieder geval niet de keuze van de VVD. De heer Geurts noemt ook de hoge tenderkosten. Daar heeft hij wel een punt en daarover heeft mijn fractie ook vragen. Die hoge kosten vormen ook een drempel, juist voor het mkb. Ik vind het goed als we dat gaan bekijken. Het kernpunt

hierbij is volgens mij dat we innovaties de ruimte willen blijven geven, maar dat we ook prikkels in het systeem willen houden waardoor marktpartijen zich uitgedaagd blijven voelen. Er moet volgens mij gezocht worden naar een goede combinatie van die twee zaken. Ik wil dit echter liever doen aan de hand van een stuk van de Minister over de nieuwe keuze van Rijkswaterstaat bij aanbestedingen. De heer Geurts en ik praten hierover nu immers slechts op basis van stukken in de krant en een interview met de dg in Het Financieele Dagblad. Ik ontvang eigenlijk graag een stuk over de strategie van Rijkswaterstaat. Wat doet men daar nu precies bij de aanbestedingen? Welke kennis en knowhow is daarvoor nodig? Hoe kunnen de kosten van de tenders worden verlaagd? Hoe kunnen daarbij de innovaties uit de markt het beste worden benut?

De voorzitter: Dan is nu het woord aan mevrouw Ouwehand van de Partij voor de Dieren. Mooi dat u, op het nippertje, nog bij ons kon aanschuiven, mevrouw Ouwehand.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Dank, voorzitter. Ik dank u ook voor de coulance om mij later in het debat te laten aanschuiven. Ik neem op dit moment ook deel aan een plenair debat. Daardoor kan ik ook niet tot het einde bij dit AO aanwezig zijn. Een medewerker zal straks echter met grote belangstelling luisteren naar de antwoorden van de Minister op de talrijke vragen die ik ga stellen. Dank.

De voorzitter: Daarvoor hebt u zeven minuten, mevrouw Ouwehand.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Ik ga aan de slag. Dank u wel. Voorzitter. Nederland, waterland. We zijn er allemaal trots op, hoop ik. Bij trots hoort ook dat we goed beschermen wat we zo waardevol vinden. Dat gaat helaas niet goed. De kwaliteit van ons water wordt bedreigd door een aantal zaken, waarvan mest en gif, dus de intensieve landbouw, toch eigenlijk wel de koplopers vormen. Verder noem ik plastics en medicijnresten. We kunnen daardoor niet lekker in het water zwemmen. De kosten om het water te zuiveren en om er weer drinkwater van te maken zijn hoog. En de natuur en de biodiversiteit in Nederland worden erdoor geschaad. De Partij voor de Dieren vindt dat onwenselijk op zichzelf. Zij hecht eraan, dat te benadrukken. Daarbij komt dat het niet mag van Brussel. Dat komt doordat we in Brussel met elkaar hebben afgesproken om het water schoon te houden vanwege het algemeen belang. De kwaliteit van ons water zou op orde moeten zijn. Eigenlijk zou dat dit jaar al zo moeten zijn, maar uiterlijk in 2027. Dat gaat niet lukken. Dat blijkt uit de ex-ante-evaluatie van het Planbureau voor de Leefomgeving. De uitkomst is niet verrassend. De maatregelen die nu worden genomen, zijn lang niet voldoende om de doelen te halen. Dat komt vooral doordat er nog veel te doen is over meststoffen en landbouwgif in het water. Ik vind het daarom echt jammer dat de Staatssecretaris van Economische Zaken niet bij dit overleg aanwezig is. Dat vind ik niet alleen jammer omdat we hier ook de natuurambities bespreken.

De Europese Commissie heeft aan Nederland gevraagd om gerichte maatregelen te nemen om de vervuiling van het water door de intensieve landbouw nu echt aan te pakken. De Unie van Waterschappen en de drinkwaterbedrijven doen diezelfde oproep. Ze geven een hoop suggesties mee. Toch komt het kabinet nog niet in actie. De Partij voor de Dieren maakt zich daarover zorgen.

Het was voor ons een winstpunt toen het kabinet in het schriftelijk overleg over waterkwaliteit eindelijk toegaf dat het naar beneden bijstellen van de doelen juridisch eigenlijk alleen maar mogelijk is wanneer de natuurlijke omstandigheden van dien aard zijn dat de doelstellingen niet binnen de oorspronkelijke termijn kunnen worden gehaald, dat de veel te grote veestapel en het veel te intensieve gebruik van landbouwgif in ons land

niet als natuurlijke omstandigheden gelden, dat die route dus niet bewandeld kan worden en dat dus uitstellen of bijstellen van de doelen niet mogelijk is. Dat betekent: actie.

Moeilijk is het niet: minder dieren, minder mest, minder problemen. Dat geldt voor heel veel punten, maar zeker voor de waterkwaliteit in ons land. Hoe moet je dat doen? Je moet stoppen met de overproductie van mest in ons land, dus moet de veestapel inkrimpen. Je moet ook stoppen met het uitrijden van te veel mest. De bemestingsnormen moeten omlaag en de bio-industrie moet worden afgeschaft. Ook de Unie van Waterschappen vraagt om aanpassing van het mestbeleid. De Adviescommissie Water adviseert om de verschillende normenkaders die relevant zijn voor de drinkwaterwinning op elkaar te laten aansluiten. De Minister reageerde daar nog niet op. Gaat zij dat wel doen en, zo ja, hoe dan? Zeker in en rond natuurgebieden en intrekgebieden voor waterwinning moeten de bemestingsnormen fors omlaag.

Ik kom op het gebruik van gif. Tot 2011 was het gangbaar dat bij de toelating van gifstoffen door het Ctgb, het college dat gaat over de beoordeling van die gifstoffen en dat besluit of een gifstof in ons land mag worden gebruikt, ook de waterdoelen betrokken werden. Die waterdoelen zaten in de systematiek van het Ctgb. Nu is dat niet meer zo. Dat gaat dus niet goed. Er worden stoffen toegelaten waarbij nu al de normen enorm worden overschreden waardoor ons water er nu al door wordt bedreigd. Cumulatief gebruik van landbouwgif en bestrijdingsmiddelen wordt niet betrokken bij die toelating. Daar heeft de kwaliteit van ons water dus rechtstreeks onder te lijden. Ik roep de Minister op om dat te herstellen. Een ander voorstel is het instellen van teeltvrije zones van minstens anderhalf of twee meter langs oppervlaktewater. Ook kan er een verbod worden ingevoerd op het preventief gebruiken van gif. Ik zei al dat ook de drinkwaterbedrijven aandringen op maatregelen op dit punt. Ik hoop dat de Minister haar verantwoordelijkheid voor de waterkwaliteit zal nemen en in het AO niet zal zeggen: dat moet u met de Staatssecretaris afhandelen. Ik zeg nogmaals dat ik het jammer vind dat de Staatssecretaris er niet bij is vandaag. Maar ik hoop dat de Minister namens haar in actie kan komen.

Ik geef de Minister complimenten voor de natuurambities; echt waar. We moeten naar aaneengesloten, robuuste natuur. Ik vind het fijn dat het kabinet dat erkent. De vraag is dan wel, om daar dan ook wat mee te doen. Laten we dit niet alleen maar opschrijven. Dit moet niet een ambitiestuk worden voor de verre toekomst, maar het moet nu handen en voeten worden gegeven. Bijvoorbeeld door de Eems-Dollard aan te wijzen als Natura 2000-gebied. Dat is hard nodig. Tijdens een eerder AO, over de Noordzee en de Wadden, heeft de Partij voor de Dieren al aangedrongen op het beschermen van de kwetsbare natuurgebieden op zee, zoals de Doggersbank, de Klaverbank en de Borkumse Stenen. In die bijzondere gebieden, essentieel voor de kwetsbare biodiversiteit, laat het kabinet de visserij gewoon toe. Dat is geen goed idee. De weinige bescherming die deze gebieden krijgen, is niet voldoende. In de Kaderrichtlijn mariene strategie, die wordt uitgewerkt in het Nationaal Waterplan dat wij vandaag bespreken, staan als doelen genoemd, te komen tot een ecologisch coherent netwerk van natuurgebieden en het bereiken van een goede toestand van het milieu. Kan de Minister onderzoeken of aangeven hoe de Borkumse Stenen een bijdrage kunnen leveren aan die doelstellingen, namelijk een ecologisch coherente netwerk van beschermde zeegebieden en het behalen van een goede milieutoestand, doelstellingen die zijn vastgelegd onder de Kaderrichtlijn mariene strategie? Deze kans zouden we niet moeten laten liggen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Ouwehand. Ik ben zelf woordvoerder water van de PvdA-fractie en wil in die hoedanigheid ook gebruik

maken van mijn zeven minuten spreektijd. Daarvoor geef ik eerst het voorzitterschap over aan de heer Geurts.

Voorzitter: Geurts

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Voorzitter. Ik begin mijn bijdrage met de rapportage Veiligheid Nederland in Kaart. Nog lang niet alles is onderzocht, maar het nieuwe systeem, waarbij de vakwereld bezig is geweest met kansberekeningen, wordt steeds nauwkeuriger. Ik heb begrepen dat dit «probabilistisch ontwerpen» heet. Het werkt met kleinere veiligheidsfactoren. Ik heb ook begrepen dat er maar ongeveer 30 mensen in Nederland zijn die hier echt verstand van hebben en hier doorheen kunnen kijken. Mensen van de hightech hebben mij op het idee gebracht dat we ons hierover toch zorgen moeten maken, want waarschijnlijk hebben we toch niet de robuustheid die wij dachten te hebben. We moeten daarbij ook rekening houden met zaken als terrorisme. Blijven de huidige systemen daarbij overeind? Ik mis de wetenschappelijke discussie op dit vlak een beetje. Alles gebeurt hierbij nogal achter de coulissen. Ik zou het fijn vinden als de Minister deze nieuwe vorm van werken, waarin Nederland volgens mij heel uniek is, eens in een soort internationale review zou willen zetten, waardoor we er misschien wel weer iets groots van kunnen maken. Wat ik eigenlijk wil zeggen is: het is allemaal zo stil en zo technisch. Moeten we dit toch niet eens wat breder neerzetten? Kan de Minister hierop reageren?

Mijn volgende punt speelt ook bij Veiligheid Nederland in Kaart. Dat punt gaat over de indirecte lozingen. Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan de ramp bij Moerdijk. De waterschappen zijn er daar ter plekke toe overgegaan om twintig maatregelen te nemen. Dat heeft ze heel veel geld gekost. Ik heb begrepen dat als ze zouden hebben gewacht met het nemen van die maatregelen totdat de veiligheidsregio's hadden gezegd dat ze moesten worden genomen, die veiligheidsregio's de maatregelen hadden moeten bekostigen. Op die manier zitten we elkaar toch echt in de weg. Kunnen we niet eens bekijken of we tot een eenduidige regeling kunnen komen voor de bekostiging van maatregelen bij lozingen bij dit soort calamiteiten, een regeling waar we allemaal de redelijkheid van inzien?

Ik kom op de zevende voortgangsrapportage van het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2). De heer Smaling had het ook al over Oudeschild op Texel. Ik ben laatst op werkbezoek geweest op dat eiland. Daarbij heb ik ook een bezoek gebracht aan Oudeschild. Ik vind dit best een uitdaging. Er is een alternatief, een variant die minstens zo veilig is als wat nu voorligt. Eigenlijk is de variant ook beter voor dit unieke eiland. Er is voor die variant echter wel extra geld nodig. Kunnen we dat regelen bij de begrotingsbehandeling in het najaar? Kunnen we met het overgebleven budget van het Hoogwaterbeschermingsprogramma misschien toch nog iets realiseren in Oudeschild? Ik vraag de Minister dus om even te reageren op de situatie daar.

Mevrouw **Hachchi** (D66): De alternatieve oplossing voor Oudeschild op Texel had ik ook graag in mijn inbreng willen noemen, maar doordat we een heel strenge voorzitter hadden in de persoon van mevrouw Jacobi, ben ik daar niet aan toegekomen. Ik ben daarom blij dat mijn collega van de Partij van de Arbeid hieraan de nodige woorden wijdt. Dat stelt mij in de gelegenheid om hier iets over te zeggen. Ik ben het helemaal eens met wat mevrouw Jacobi hierover zegt. We weten echter allemaal dat het hierbij uiteindelijk ook gaat om geld. Verschillende fracties in dit huis vragen naar de ruimte die er is binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma. We vragen dat aan de Minister. Wellicht dat zij ons vandaag op die vraag een positief antwoord kan geven. Ik wil echter van mevrouw Jacobi een helder antwoord op de volgende vraag. Als de Minister hiervoor geen ruimte ziet of geen ruimte wil vrijmaken, is de Partij van de

Arbeid dan bereid om met een aantal andere partijen zelf een voorstel te doen middels een motie?

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Ik heb gisteravond nog telefonisch overleg gehad met mensen van Texel. Het gaat om best een forse pot geld, ook voor Texel zelf. Daar zit dus ook nog wel een probleem. Als we dit met elkaar willen oplossen en als die variant echt het allerbeste zou zijn, zouden we dat met wat puzzelen bij elkaar moeten kunnen krijgen. Een motie is snel opgesteld. Ik wil wel voor deze variant gaan. Maar uiteindelijk is het ook de vraag of Texel zelf de bijdrage in de cofinanciering kan ophoesten. Dat zal nog best lastig zijn. Je kunt je geld maar één keer uitgeven. Ik zal er in ieder geval alles aan doen om Texel te helpen met het realiseren van deze variant.

De **voorzitter**: Mevrouw Hachchi wil een vervolgvraag stellen.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Nou, het is eigenlijk geen vervolgvraag, want ik kan mevrouw Jacobi van de PvdA volgen. Laten we nu inderdaad eerst luisteren naar wat de Minister hierover gaat zeggen. Het is in ieder geval positief dat meer partijen in dit huis, ook uit de coalitie, hier een oplossing voor willen vinden.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Ik ga door naar het Volkerak-Zoommeer. Er is zojuist door de woordvoerder van het CDA al gesproken over het plan-Spaargaren. Ook de permanente oostelijke aanvoer is een kwestie die voor het Volkerak-Zoommeer een rol speelt. De mensen die even op bezoek zijn geweest in de Kamer, zeggen dat je het plan-Spaargaren en de permanente oostelijke aanvoer eigenlijk samen zou moeten onderzoeken. De permanente oostelijke aanvoer is nog niet eens onderzocht, maar met het plan-Spaargaren zijn we alweer bezig. Wie heeft er hier de regie? Wat is de reactie van de Minister hierop?

De watertoets wordt in het Nationaal Waterplan heel vaag beschreven. Ik weet dat dit ook bij de Omgevingswet aan de orde is geweest. Krijgt die watertoets toch nog wel een plek in de voorfase bij bijvoorbeeld de ontwikkeling van de omgevingsvisie?

Ik kom op waterkwaliteit. De motie-Jacobi/Hachchi gaat over een deltaplan voor de waterkwaliteit. Hoe staat het met de uitvoering daarvan? Op pagina 7 staat dat de regering met de uitvoering bezig is, maar nergens blijkt dat er voortvarend aan de uitvoering van de motie wordt gewerkt. Eigenlijk verwachten we gewoon dat er een deltaprogramma komt gericht op de waterkwaliteit, waarin al die zaken worden afgestemd. Dat is iets waarover menigeen zojuist al heeft gesproken. Op die manier kunnen we hiermee in 2027 uiteindelijk zijn waar we moeten zijn.

Tot op heden is de Kaderrichtlijn Water volgens mij toch een beetje een opsomming gebleven van een aantal goede maatregelen en van veel goede intenties. We moeten hiermee volgens mij veel meer programma-tisch aan de slag gaan. Daarom hebben we destijds ook die motie ingediend.

Over het «one out/all out»-principe hebben we het al vaker gehad. Als je 50% van de inspanningen hebt gehaald, krijg je toch nul. De Minister heeft gezegd: ik ben bezig om dat inzichtelijker te maken. Welke vorderingen maakt zij op dat vlak op dit moment? Op deze manier kan de een klagen dat er niks gebeurt terwijl de ander kan zeggen: het gaat eigenlijk best goed. Het lijkt mij goed als we dit eenduidig kunnen monitoren.

Ik wil nog kort iets zeggen over governance. Daarvoor verwijs ik naar het advies van de Adviescommissie Water. Volgens de Partij van de Arbeid moet er voor de waterkwaliteit echt een steviger governance zijn dan er nu staat. Dat is zeker nodig als we willen komen tot een integrale aanpak van de waterkwaliteit. Waterschappen hebben hier al vaker op gehamerd.

Op dit moment hebben het ministerie en de koepels de Stuurgroep Water. Die staat onder leiding van de Minister. Dit is echter een overheden-overleg. Wij zouden graag een overleg willen waarbij ook de gezondheidssector en andere belanghebbende sectoren betrokken worden. De Adviescommissie Water zegt: kijk over de schutting heen en leg relaties, waardoor de governance echt stuurt op een programma op maat. Mijn fractie is kritisch over het Vijfde actieprogramma Nitraatrichtlijn. Er wordt nu weer gesproken over een evaluatie. Zes jaar geleden stond er precies hetzelfde in de tekst. Ik heb dat even gecheckt. Ik sluit mij aan bij iedereen die heeft gevraagd of de plannen nu wel op elkaar aansluiten. Wij denken dat we alleen echt belangrijke stappen kunnen zetten met heel scherpe, gebiedsgerichte maatregelen onder regie van het Rijk. Hierop dringt ook de Vewin aan. Daar draagt men 62 maatregelen aan. Volgens mijn fractie zijn de gebiedsdossiers daarbij van essentieel belang. Die zouden ook in de Omgevingswet een plek moeten krijgen. Kan de Minister daarop een duidelijke reactie geven?

De **voorzitter**: En uw laatste zin in deze bijdrage is?

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Mijn laatste zin is de volgende. Waarschijnlijk kunnen we aan het eind van het jaar al een mooie start maken met de uitvoering van de motie-Jacobi/Hachchi over de waterkwaliteit, met bijbehorende financiering, waardoor we de doelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water zo veel als maar mogelijk is kunnen halen.

Voorzitter: Jacobi

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Voorzitter, ik moet mij excuseren, want de bel gaat alweer. Ik moet terug naar de plenaire zaal. Ik zeg nogmaals dat een medewerker van mijn partij meeluistert naar de antwoorden. Mijn buurvrouw in dit AO, mevrouw Visser, heeft mij beloofd dat zij voor mij op al mijn punten toezeggingen gaat binnenslepen. Ik zeg alvast dat, in het geval niemand een VAO gaat aanvragen en de antwoorden van de Minister voor ons reden zijn om wel zo'n VAO te willen, ik zo'n aanvraag misschien ga doen. Ik vermoed eigenlijk dat ik wel een VAO ga aanvragen.

De **voorzitter**: Ik houd het op «misschien».

Schorsing van 14.23 uur tot 14.30 uur.

Voorzitter: Van Dekken

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Jacobi, die tijdens de eerste termijn van de Kamer kon voorzitten. Ik had verplichtingen elders.

We zijn toe aan de eerste termijn van de Minister. Daarin mag iedere woordvoerder twee keer interrumperen.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Voorzitter, ik heb een punt van orde. Dit overleg staat gepland tot 17.30 uur. We hebben heel veel onderwerpen op de agenda staan. Ik vraag u om drie interrupties per woordvoerder toe te staan. Dat hebben we gisteren tijdens het AO over scheepvaart ook gedaan. Wij zijn allemaal kort van stof, dus dat kan best.

De **voorzitter**: We zien wel hoe ver we komen. We hoeven niet per se tot 17.30 uur te vergaderen. Het woord is aan de Minister.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Voorzitter. Dank u wel. Ik heb vier blokjes waarin ik de Kamerleden van antwoorden wil voorzien. Het eerste blokje gaat over waterveiligheid. Het tweede gaat over waterkwaliteit. Het derde gaat over zoetwater. Het vierde blokje bevat

de overige punten. De map voor dat laatste blokje is overigens vrij dik geworden want er zijn heel veel losse vragen gesteld.

Ik begin met de waterveiligheid. Vooral die is volgens mij nu namelijk aan de orde, omdat ook de tussenstand bij het Nationaal Waterplan op de agenda staat. De woordvoerder van de VVD vraagt hoe de planning eruitziet en hoe de Kamer betrokken wordt bij het totaalplaatje. Eind dit jaar zal de Kamer het definitieve Tweede Nationaal Waterplan (NWP2) ontvangen. De belangrijkste mijnpalen tot die opleverdatum zijn de verwerking van de inspraak, de nota van antwoord, de verwerking van punten die eventueel uit dit AO voortkomen, het definitief advies van de Commissie voor de m.e.r. dat in juli komt, mogelijk nog een aanvulling op het plan-m.e.r. en een passende beoordeling. Daarna volgt het definitief maken van de tekst door een aantal van dit soort reacties te verwerken. Dan wordt er nog een bijeenkomst van de Stuurgroep Water georganiseerd. Voor het eind van het jaar zal ik daarna het resultaat naar de Kamer sturen.

Er is gevraagd of dit nieuw beleid bevat ten opzichte van het staande beleid. Het Nationaal Waterplan is natuurlijk vooral het zo snel mogelijk kunnen vastleggen van het Deltaprogramma. In principe wordt hiermee dus staand beleid omgezet in een wetgevingskader. Ik kan niet zeggen dat er niets nieuws in zal komen te staan. Misschien komt er bijvoorbeeld uit die inspraakperiode nog iets waarover je kunt zeggen: hé, dat is een goed plan en daar moeten we nog iets mee. In principe gaat het echter gewoon om het omzetten van staand beleid. Als er iets nieuws in komt te staan wat tot onduidelijkheid zou kunnen leiden voor de Kamer, zal ik ervoor zorgen dat gewoon even expliciet wordt gemeld wat er is veranderd ten opzichte van het deltaplan dat de Kamer al uitgebreid heeft besproken. Ik ben graag bereid om een routekaart hierover naar de Tweede Kamer te sturen. Het gaat dus om een routekaart voor het Nationaal Waterplan en aanverwante zaken. Ik zal die routekaart versturen ruim voor de behandeling van de begroting.

Er is ook gevraagd of het mogelijk is om een overzicht te geven van de tot nu toe ontvangen inspraakreacties op het NWP2. Dat zou kunnen. Je ziet dat er op hoofdlijnen drie thema's uit naar voren komen. In de eerste plaats gaan de reacties over waterkwaliteit met stroomgebiedbeheerplannen. Daarin worden vooral zorgen genoemd over haalbaarheid van de doelen op het vlak van de Kaderrichtlijn Water, van geneesmiddelen, van zwerfvuil en van drinkwaterkwaliteit. Het tweede thema waarover de reacties gaan, is de Noordzee. Daarbij gaat het om zorgen over doorvaart, om medegebruik van windparken, om ecologie, om visserij, om zwerfvuil. Daarin vind je ook opmerkingen over de Kaderrichtlijn mariene strategie. Op dit punt zijn er heel veel overeenkomsten tussen de reacties van de insprekers en de reacties van de Kamer. Het derde thema is de waterveiligheid van de rivieren. Er zijn zienswijzen over de Maas ingediend. De meeste gemeenten en ook individuele participanten gaan in op planschade langs de Maas ten zuidwesten van Nijmegen. Gelukkig zien we ook veel complimenten over het proces en over de inhoud staan in de zienswijzen. De reacties zullen in ieder geval worden gebundeld in de nota van antwoord. Die zal worden gebruikt om het NWP2 eventueel aan te passen. Dit krijgt de Kamer dus vanzelf.

Ik ga nog wat specifiek in op de waterveiligheid. We hebben natuurlijk uitgebreid met elkaar gesproken over het Deltaprogramma en alles wat daarbij hoort. Daarbij zijn onder andere alternatieven op een aantal punten aan de orde gekomen. Het plan-Spaargaren werd daarbij genoemd, onder anderen door de heer Geurts. Het plan van aanpak is nu klaar. Dat is de stand van zaken. Dat plan van aanpak is afgerond in samenwerking met de heer Spaargaren. Nu moeten we gaan bekijken wat de effecten, de kosten en de baten zijn van de uitwerking hiervan. In het Deltaprogramma wordt onderkend dat de afsluiting van de Nieuwe Waterweg tot lagere waterstanden in een deel van de Rijn-Maasmonding

kan leiden. Na nader onderzoek zijn er extra pompen en gemalen opgenomen om het rivierwater langs de sluizen te kunnen pompen. Dat levert inderdaad lagere waterstanden op, maar we moeten goed bekijken wat nou de kosten en de baten zijn. Pas dan kunnen we beoordelen of dit een aantrekkelijker alternatief is of niet. Ik heb de Kamer eerder al beloofd dat ik haar in november daarover nader zal informeren.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Ik heb een vraag gesteld over de samenhang tussen de uitvoering van of het onderzoek naar het plan-Spaargaren en de permanente oostelijke aanvoer. Misschien komt de Minister daar nog op. Het gaat uiteindelijk natuurlijk ook allemaal om de effecten die dit weer heeft op de delta en op het gebied. Kunnen ze niet in samenhang worden beschouwd? Volgens mij is de permanente oostelijke aanvoer hierbij namelijk nog niet betrokken. Die samenhang is volgens mij ook nog niet onderzocht.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Het klopt dat dat nog niet is onderzocht. Het is een van de mogelijke maatregelen in de volgende fase van het Deltaplan Zoetwater, dus voor na 2021. Vanuit het Deltaprogramma Zoetwater zal de wenselijkheid en haikbaarheid van die maatregel worden onderzocht. Het onderzoek van Spaargaren is echter al dit najaar afgerond. De inzichten uit het onderzoek van Spaargaren zullen dan ook worden meegenomen in het onderzoek over de permanente oostelijke aanvoer. We noemen die permanente oostelijke aanvoer ook wel de POA. Het gaat dus meer andersom. Die POA wordt vervolgens meegenomen.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Het is me duidelijk.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Naar aanleiding van het Deltaprogramma, maar ook naar aanleiding van de acties voor de grote rivieren die daaruit voortkomen, zijn er vragen gesteld door leden van de commissie over de 18.000 m³ bij Lobith. Onder anderen de heer Smaling en mevrouw Hachchi hebben hiernaar gevraagd. Ik vind 18.000 m³ water per seconde al heel veel. Je moet je voorstellen hoeveel kracht er gepaard gaat met zo'n hoeveelheid water. Maar ik was vorige week in Bangladesh. Daar stroomt de Brahmaputra. Door die rivier gaat 100.000 m³ per seconde. Je ziet daar ook dat stukken land volledig worden weggeslagen. Dat is allemaal nogal desastreus. Maar goed, ik kom op die 18.000 m³. Wat is de onderbouwing van die hoeveelheid? Is het een haalbare kaart of is het een wensscenario, vragen sommige commissieleden. Er wordt een nieuwe methode gebruikt. Die heet GRADE. Daarmee kijken we naar kansen op overstromingen volgens de nieuwe normering uit het verhaal over waterveiligheid. De rapportage over piekafvoer is beschikbaar. De rapportage over klimaateffecten tussen 2050 en 2100 komt in de zomer beschikbaar. In het najaar komt er nog een update van de KNMI'14-klimaatscenario's. Voor dit alles geldt dat ik kwaliteitsborging vraag en ik dus ook een totaalplaatje wil hebben. Daar hebben we dan weer het Expertise Netwerk Waterveiligheid (ENW) voor. Vanzelfsprekend wordt dat rapport gepubliceerd. Dat zal waarschijnlijk eind september gebeuren. Op die manier kan de Kamer precies zien hoe vanuit de diverse rapportages en via de inbreng van de verschillende deskundigen tot deze 18.000 m³ is gekomen.

De discussie over de dijken in Duitsland hebben we hier vaker gevoerd. Ja, in Duitsland geldt op dit moment een lager beschermingsniveau. Als men in Duitsland niets zou doen, zou men daar dan ook in een eerder stadium te maken krijgen met overstromingen. Dat zou weer invloed hebben op onze afvoer. Als er daar echter echt wat aan de hand is, het gebied dreigt te overstromen en men zandzakken gaat opwerpen of andere tijdelijke systemen gaat invoeren, kan het water daar wel

doorgaan en hebben we dus gewoon nog steeds een issue. Ik zeg echter nogmaals dat de Kamer waarschijnlijk vanaf september, dus na de zomer, uitgebreid de manier kan bestuderen waarop dit getal van 18.000 m³ tot stand is gekomen. Dan is iedereen weer helemaal vers en kunnen we er alle tijd en aandacht aan geven.

De heer **Smaling** (SP): De Minister zegt nu: het is 18.000 m³, punt. Ik heb daar toch echt twijfel bij. Rijkswaterstaat meet de invloed van klimaatverandering niet. Ik kan een heel technisch verhaal gaan houden over dat model GRADE. Hier staat: GRADE 2.0 gebruikt het KNMI-scenario dat enkel geldt voor Nederland en België. Dat wordt nu uitgesmeerd over het complete gebied van de Rijn. Die informatie krijg ik van deskundigen. Ik weet zelf niet of dat zo is. Ik ben nu een beetje het slachtoffer van mijn eigen achtergrond, waardoor ik denk: daar moet toch nog eens even goed naar worden gekeken. Ik vind het daarom noodzakelijk om hierover een goede technische briefing te houden, om zo meer participatief tot de slotsom te komen welke piekafvoer bij Lobith wij zouden moeten hanteren. Op basis daarvan moeten wij het dan ook over de ingreep bij Varik-Heesselt en andere ingrepen hebben.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Als de commissie behoefte heeft aan een technische briefing, dan geef ik die natuurlijk te zijner tijd gaarne. Als de commissie daaraan geen behoefte heeft, dan kunnen we die briefing ook op individuele basis geven. We willen hierin zeker inzicht geven. De schatting die uitkomt op een piekafvoer van 18.000 m³ is echt zo realistisch mogelijk. Dat proberen we in die rapportage ook duidelijk te maken. Ik kan mij nog goed herinneren dat bij de discussie over Ruimte voor de Rivier, in 2002, 2003 of 2004, werd gesproken over 7.500 m³. In de tussentijd zijn de verwachtingen over waterafvoer nogal veranderd als gevolg van de klimaatrapporten. Dat aantal van 7.500 m³ is toen ook vele malen in twijfel getrokken. Volgens mij kun je cijfers altijd op tien manieren bekijken en tot stand laten komen. Wij denken echt dat wij hiermee op een goede lijn zitten. Wij zijn daarvan overtuigd, maar wij staan altijd open voor kritiek op dat vlak.

Waarom is het van belang om dit robuust te doen? Ruimtelijke maatregelen wil je niet iedere tien jaar moeten aanpassen. We willen dus niet kiezen voor een heel krappe marge om vervolgens na tien jaar weer met de schop het gebied in te moeten. Bijvoorbeeld een dijkverlegging of het realiseren van een extra rivierarm is een zaak die echt invloed op de leefomgeving van mensen heeft. Dat geldt natuurlijk ook bij Varik-Heesselt. De heer Smaling vraagt naar het nut en de noodzaak van de plannen daar. Er zijn natuurlijk verschillende mogelijkheden om veiligheid bij die afvoer te garanderen. Wij kiezen in het Deltaprogramma voor een combinatie van rivierverruiming en dijkverhoging, omdat wij denken dat dat een wat natuurlijker systeem is dat ook langer houdbaar is. Er zijn echter uiteraard meer mogelijkheden om tot die veiligheid te komen. Laten we het eerst eens worden over de cijfers en daarna over de vorm van het project.

De heer **Smaling** (SP): Laat duidelijk zijn dat ik ook vind dat er prachtige projecten staan in zowel Ruimte voor de Rivier als in Maaswerken. Daar gaat het mij niet om en dat zijn visitekaartjes van Nederland. Het aantal kubieke meter water dat je hanteert bij het maken van de plannen is echter gewoon van heel wezenlijk belang. Dat heeft een enorme impact op wat je verder nog wilt gaan doen, bijvoorbeeld bij Varik-Heesselt, maar ook bij bijvoorbeeld Kampen met die extra sloot onder die stad. Die plannen hebben een enorme impact en ze kosten ook heel veel geld. Ik wil liever een beetje een «naar-bevind-van-zakenbenadering» van de Minister dan dat we ons nu heel erg vastleggen op een aantal kuub dat op dit moment, en voor zover ik het kan overzien, verre van realistisch is.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Ik zeg nogmaals dat dit een tussenstand is. Ik heb net gezegd dat er nog allerlei rapporten komen, dat het Expertise Netwerk Waterveiligheid er nog naar kijkt en dat het aantal van 18.000 m³ mij niet bevreemdt, gezien het feit dat dat aantal meer dan tien jaar geleden op 7.500 m³ lag. Ik heb echter ook gezegd dat ik opensta voor kritiek en voor andere inzichten. Laten we de discussie hierover dus gewoon inhoudelijk met elkaar voeren als de rapporten klaar zijn. Op dit moment is die 18.000 m³ een tussenstand die wordt gebruikt bij ontwerpen en bij het bekijken wat je zou kunnen gaan doen in een gebied. Straks wordt er een definitief aantal vastgelegd. Daarover moeten we het allemaal eens zijn, of bijna allemaal, want het zal niet lukken om het er allemaal over eens te worden.

De heer Geurts vroeg of ik van plan ben om de stakeholders te betrekken bij de evaluatie van de Beleidslijn grote rivieren. Dat zullen we doen. Ik vermoed dat hij ook specifiek op LTO doelde. Dat is inderdaad een van de stakeholders, dus LTO zal ook worden betrokken. Hetzelfde geldt voor de provincies, de gemeenten en andere belanghebbenden.

De heer **Geurts** (CDA): Ter verduidelijking zeg ik dat ik niet vroeg óf stakeholders worden betrokken bij die evaluatie, maar hóe zij erbij worden betrokken.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Hoe het inspraakproces er precies uitziet, weet ik niet. Ik kan dat even navragen. Misschien kom ik daar nog tijdens dit debat op terug, of anders in de tweede ronde. Meestal is dit een vastomschreven proces.

Er zijn vragen gesteld over regionale keringen. De heer Geurts en mevrouw Hachchi vroegen of de aanpak van de regionale keringen in tijd wat naar achteren zijn geschoven. We zullen in 2016 en 2017 de regionale waterkeringen in beheer toetsen. Als er aanleiding voor bestaat, zal Rijkswaterstaat vervolgens verbeterplannen opstellen en uitvoeren. In de begroting is daarvoor na 2020 geld gereserveerd. Daardoor wordt het jaartal 2021 in dit verband genoemd, want pas na 2020 zullen we daarvoor geld hebben. Een versnelling hiervoor is echt nauwelijks mogelijk. In de prioritering binnen mijn begroting wil ik het liefst eerst investeren waar de risico's en dreigingen het grootst zijn, dus bij de primaire waterkeringen. Daarom wordt er eerst in de primaire waterkeringen geïnvesteerd en pas daarna in de regionale waterkeringen. Dat heeft echt te maken met het stellen van prioriteiten en de beschikbaarheid van geld. Ik hoop de heer Geurts en mevrouw Hachchi daarmee een helder antwoord gegeven te hebben.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Op dit punt heb ik twee vragen. Laat ik eerst de vraag stellen die op de toekomst gericht is. We hebben het bij het vorige overleg over water gehad over een mogelijke verlenging van het Deltafonds. We weten allemaal dat waterveiligheid een zaak van de korte termijn is, maar zeker ook een zaak van de lange termijn. Kan de Minister al wat meer zeggen over de verkenning van mogelijkheden voor verlenging van het Deltafonds? Volgens mij zouden we zo'n verkenning in 2015, dus dit jaar ontvangen.

Mijn tweede vraag gaat over de realiteit van nu. De Minister heeft daarover het nodige gezegd. Zij zegt: het gaat hierbij om geld en het stellen van prioriteiten. Wat betekent dit nu voor onze waterveiligheid?

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Ik begin met de laatste vraag van mevrouw Hachchi. Er is natuurlijk gewoon een toetsing voor waterveiligheid. Daarbij wordt bijvoorbeeld getoetst of een dijk wel of niet aan onze normen voldoet, normen die we wettelijk hebben vastgelegd. Als een dijk niet aan de normen voldoet, kan er iets kleins aan de hand zijn, maar er kan dan ook iets groots aan de hand zijn. Binnen dat

programma stellen wij dus ook weer prioriteiten. Waar zou je bij wijze van spreken morgen al aan de slag moeten en waar kun je nog best een paar jaar wachten? Ik vergelijk dit wel vaker met de apk. Als je rechterachterlicht het niet doet, wordt je auto niet goedgekeurd voor de apk. Dat betekent dan niet dat je auto totaal onveilig is, maar het betekent wel dat je niet de weg op mag. Een dijk kan dus ook worden afgekeurd om iets kleins. We willen namelijk gewoon niet dat er iets met zo'n dijk is. Het afkeuren van een dijk betekent echter dus niet altijd dat de veiligheid op dat moment ook in het geding is. Wij stellen dus prioriteiten bij de primaire waterkering. Welke waterkering moet het eerst worden aangepakt? Dat doen we samen met de waterschappen, die natuurlijk een heel goed beeld hebben van de conditie van de waterkeringen. Wij geven dus bovendien de prioriteit aan primaire waterkeringen boven regionale waterkeringen. Daarom staan de regionale waterkeringen vanaf 2021 op de agenda, maar je kunt altijd schuiven. Je kunt altijd zeggen: die doen we eerder en andere later. Er zijn echter wel wat primaire keringen waarvan wij denken: die moeten echt eerst.

De tweede vraag van mevrouw Hachchi ging over een eventuele verlenging van het Deltafonds. Ik heb in november 2014 tegen de Kamer gezegd dat de voeding van het Deltafonds natuurlijk ook na 2028 doorgetrokken moet worden als we ook het hele Deltaprogramma willen gaan doen. Ik heb ook gezegd dat ik de Kamer bij de begroting over 2016 hierover zal informeren. Voorlopig hebben we geen problemen om binnen de budgettaire kaders van 2028 voortvarend te werken aan zowel de opgaves voor waterveiligheid als de opgaves voor zoetwater. Mochten er gedurende de tijd dat dit loopt toch problemen ontstaan, dan zal het kabinet een dergelijke uitzondering op de looptijd van het Deltafonds in overweging kunnen nemen. Dat heb ik ook geschreven in de brief hierover uit 2014. In principe is een verlenging van fondsen altijd een keuze die een nieuw kabinet moet maken. We hebben die discussie ook bij het Infrafonds gehad. Daar loopt bijvoorbeeld ook nog een interdepartementaal beleidsonderzoek (ibo). Daar zullen we ook nog op wachten. Het huidige kabinet zit toevallig wat langer dan de voorgaande kabinetten. Dat geldt althans als je het formeel bekijkt, maar je weet natuurlijk niet hoe het uiteindelijk gaat lopen. Door die vijf jaar komt de discussie af en toe wel aan de orde of er niet al eerder moet worden verlengd. Meestal wordt er echter pas verlengd bij de start van een nieuw kabinet. Ik heb eerder al gezegd dat ik me niet kan voorstellen dat het Deltafonds na 2028 niet wordt voortgezet door een volgend kabinet. Dat herhaal ik nog maar eens. We weten immers dat een brede Kamermeerderheid heeft ingestemd met het Deltaprogramma.

Mevrouw **Hachchi** (D66): De Minister zegt: voorsnog zijn er geen problemen binnen de huidige kaders, en mochten er problemen ontstaan, dan wordt dit opnieuw overwogen. Ik begrijp wel dat de Minister een enigszins ambtelijk antwoord moet geven. Ik snap dat de Minister dat moet zeggen, gezien haar positie. Ik heb deze twee vragen echter niet voor niets gekoppeld. Ik wil dat aan deze tafel duidelijk wordt hoe het nu staat met onze waterveiligheid, gezien de huidige kaders. De Minister vergelijkt dit met de apk en een achterlicht dat het niet doet. De Minister vindt ook dat het gevaarlijk is om zonder achterlicht de weg op te gaan. Sterker nog, je mag zonder achterlicht de weg niet op. Ik had dit ambtelijke antwoord eigenlijk wel verwacht, maar ik daag de Minister uit om ons concreet te zeggen hoe het staat met de waterveiligheid. Hoe is het gesteld met onze primaire en regionale waterkeringen? Hoe veilig is het?

Minister **Schultz van Haagen-Maas Geesteranus**: Eigenlijk is dit ontzettend goed geregeld in Nederland. We hebben een heel hoog veiligheidsniveau en we investeren ontzettend veel om dat ook zo te houden. Bij het Deltaprogramma kiezen we niet voor pleisters plakken en

voor van alles snel even repareren, maar voor het voorbereiden van Nederland op de toekomst. Daarbij spelen klimaatontwikkelingen en hogere waterstanden een rol. We reageren dus niet na een ramp, maar zijn proactief bezig. Wat dat betreft zitten we dus gewoon heel erg goed. Zeg ik daarmee dat er nooit iets mis kan gaan in Nederland? Nee, dat zeg ik nooit. De natuur kan soms sterker zijn dan alles wat we met elkaar hebben bedacht. We leven in een kwetsbare delta en dat blijft zo. Een derde van ons land ligt onder zeeniveau. Wij vinden dat volstrekt normaal, maar dat is het niet en het komt bijna nergens anders in de wereld voor. Twee derde van ons land is gevoelig voor overstromingen. Van ons bruto nationaal product wordt 70% verdiend in dat gebied. Nederland heeft dus echt wel wat te beschermen. Daarom is het veiligheidsniveau ook zo ontzettend hoog, daarom lopen we voorop en komen mensen van over de hele wereld aan ons vragen: hoe doen jullie dat? Daarom hebben we hieraan ongeveer een miljard per jaar te besteden. Anderen zijn jaloers op zo'n budget over zo'n lange termijn. Als men mij dus in algemene zin vraagt hoe het met onze waterveiligheid staat, dan zeg ik: het is ontzettend goed gesteld met onze waterveiligheid. Betekent dat, dat we op onze lauweren kunnen gaan rusten? Nee, we moeten hierin blijven investeren.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Hulde voor de Minister! Ik meen dat echt. Hulde voor de manier waarop zij de maatregelen voor onze waterveiligheid stuurt. Ik hoop dat ik haar straks ook nog complimenten kan maken voor haar maatregelen gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit, maar die komen nog aan de orde.

Er zijn echter toch ook zorgpunten bij waterveiligheid. Een van die zorgpunten is het feit dat er maar een beperkte capaciteit is voor het uitvoeren van waterwerken en de veranderingen daarbij. Daarbij gaat ook de tendersystematiek een rol spelen. Hoe kan de spreiding worden geborgd? Maakt de Minister zich hierover zorgen? Hoe wordt er door het ministerie op dit punt gestuurd? Erkent de Minister dat dit best een risico is in het geheel?

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Ik snap de vraag niet. Om welke spreiding gaat het?

De **voorzitter**: Herhaalt u uw vraag nog even, mevrouw Jacobi.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Het gaat mij om de spreiding van de uitvoeringscapaciteit. We hebben namelijk geen kasten vol bouwers. Zij kunnen maar tot een bepaalde hoogte meewerken aan de uitvoering. Dreigt er een situatie te ontstaan waarbij er wel mooie plannen zijn, maar er problemen ontstaan omdat er te weinig capaciteit is voor de uitvoering van die plannen?

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Ik begrijp het. Een van de andere leden stelde mij zojuist de vraag of we wel voldoende bouwers inschakelen en mevrouw Jacobi vraagt zich af of we niet te veel van de bouwers vragen. Dat is wel bijzonder. Nee, daar maak ik mij niet zo veel zorgen over, mevrouw Jacobi. De vraag die mevrouw Jacobi nu stelt, heb ik ook één keer in de krant zien staan. Ik krijg zelf geen signalen dat bouwers niet zouden kunnen leveren als wij vragen. We werken met programma's, waardoor heel lang vooruit te plannen is. Dat is de prettige kant van werken met zo'n fonds als het Deltafonds. Hierdoor kunnen de bouworganisaties heel goed zien wat er allemaal aan gaat komen. We tenderen natuurlijk ook al lang van tevoren. Men kan menskracht en middelen daar dus goed op afstemmen. Hierover maak ik me dus niet zo veel zorgen. Sterker nog, ik denk dat het gewoon heel goed is dat veel bouworganisaties die ook internationaal opereren, ook gewoon in eigen

land opereren. Nationaal en internationaal moeten altijd worden gecombineerd. In het buitenland doet men nieuwe ervaringen op en lopen de zaken anders dan bij ons. Ervaringen in eigen land en in het buitenland moeten bedrijven over en weer kunnen gebruiken. De waterbouwers doen veel werk in het buitenland, maar ook werk in Nederland. Daarmee ben ik heel blij. Die waterbouwers doen gewoon hartstikke goed werk. De kennis over waterveiligheid, onder andere bij Rijkswaterstaat, is natuurlijk wél een issue. Volgens mij vroeg mevrouw Jacobi daar ook naar. Ik heb me daarover vorige keer geuit. Er zijn zorgen over sommige punten omdat we van een regionale naar een centrale aansturing zijn gegaan. Verder gaan mensen met kennis met pensioen. Je ziet een bepaalde groep uitstromen. Mevrouw Jacobi en de heer Geurts vroegen wat we op dit vlak gedaan hebben. Door met «communities of practice» te gaan werken, hebben we sterkere verbindingen gelegd met de dienstonderdelen, met de markt en met de wereld waar deze kennis aanwezig is. Wat zijn communities of practice? Het zijn groepen, kenniskringen. Daarmee verbeteren we het niveau van kennis over kritieke objecten en de kunstwerken. Maar de groepen zijn ook gericht op het verhogen van het algemene kennisniveau op dit vlak. Die communities of practice, die kenniskringen, combineren regionale operationele kennis actief met centrale, tactische en strategische kennis. De waterschappen worden hierbij actief betrokken. Hierdoor is het wat beter mogelijk om het kennisniveau ook voor de wat langere termijn op een goed niveau te krijgen. Dit kan bijvoorbeeld een rol spelen als je wat meer wilt weten over de veiligheidsmaatregelen in het rivierengebied. We hebben verder na de reorganisatie vacatures opengesteld. Om de instroom te bevorderen zijn de banden met de universiteiten aangehaald. We hebben continu trainees op dit vlak werkzaam, want je moet hier zo jong mogelijk mee beginnen. Rijkswaterstaat organiseert voor het behoud van een goed evenwicht tussen interne en externe kennis bovendien allianties met andere partijen. Er gebeurt dus veel om die kennis aan te zuiveren.

De **voorzitter**: Ondanks dit vrij uitvoerige antwoord heeft mevrouw Jacobi nog een vraag.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Dit is een vervolgvraag, voorzitter, dus niet mijn derde interruptie.

Ik heb gevraagd naar de governance, de economische sector en de sector gezondheidszorg. Er zijn ook opmerkingen in het land gemaakt die hierover gaan. De Minister heeft het nu over allianties en inbreng van kennis. Kan het Stuurgroep Water worden aangevuld tot die breedte? Daaraan heeft het veld behoefte.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Dat komt eigenlijk zo aan de orde, als ik het heb over waterkwaliteit. De gezondheidssector is bijvoorbeeld minder aan de orde als we het hebben over waterveiligheid. Voor veiligheid werk ik bijvoorbeeld intensief samen met de politie, omdat het voor mij van belang is dat er niet alleen een preventieprogramma is, maar bij de veiligheidsregio's ook een evacuatieprogramma voor het geval er toch een keer iets gebeurt. Die breedte zoeken we dus vanzelf. In het kader van het Deltaprogramma zijn we natuurlijk heel veel in de hoek van de ruimtelijke ordening actief. Je ziet dus dat combinaties met andere sectoren worden gelegd. Dat geldt voor waterveiligheid, maar ook voor gezondheid. Op dat laatste kom ik straks.

Er zijn vragen gesteld over innovatie in de watersector. De heer Geurts vroeg mij of ik een lijst heb van belemmeringen voor innovaties. Ik vind het heel belangrijk om innovaties in de sector te faciliteren. In lijn met het advies van de Adviescommissie Water wil ik, samen met de partners in het Bestuursakkoord Water, onderzoek gaan doen naar die belemme-

ringen. Hoe belemmert de wet- en regelgeving innovaties? Ik ben ook bereid om op meer praktische wijze bij te dragen aan het wegnemen van de belemmeringen in wet- en regelgeving door ook een koppeling te leggen met projecten en pilots. Je kunt daarbij ook denken aan green deals en mogelijk ook aan de Crisis- en herstelwet. Innovaties kun je volgens mij eigenlijk het beste stimuleren door zo min mogelijk vast te leggen wat er mag en wat er niet mag. Dat geldt niet alleen voor waterstaat, maar ook voor infrastructuur en andere terreinen. Als je namelijk een wet of regel vastlegt, is die op dat moment vaak alweer achterhaald door de werkelijkheid. Je moet dus altijd zoeken naar een combinatie van enerzijds rechtszekerheid en een situatie waarin mensen weten waar ze aan toe zijn, en anderzijds ruimte om te experimenteren. Mevrouw Jacobi stelde ook een wat algemene vraag. Zij vroeg zich af of bij het waterveiligheidsbeleid niet een te kleine groep betrokken is en of het hierbij niet te stil en te technisch is. Hierop wil ik twee reacties geven. In de eerste plaats zeg ik dat ik in 2014 de OESO heb gevraagd om naar het waterveiligheidsbeleid te kijken, juist om dat beleid een keer door vreemde ogen te laten bekijken. Daar heeft men het waterveiligheidsbeleid helemaal geëvalueerd. In april 2014 zijn de resultaten daarvan aan de Kamer aangeboden. Dat heeft ook geleid tot positieve reacties. Dat heeft ons er vervolgens weer toe gebracht om het communicatieprogramma Ons Water te starten, waarmee wij veel meer mensen willen betrekken bij water. Daarbij gaat het eigenlijk om de vraag die mevrouw Jacobi ook noemt: is water iets voor sommigen of is het iets voor velen? Ik noemde de review van de OESO, maar ik kan nog wat dieper ingaan op de internationale review. Dat is dan mijn tweede reactie. Keringbeheerders en het Ministerie van I en M werken samen om in 2017 klaar te zijn met implementatie van nieuw beleid. Er komt een nieuwe ronde voor nieuw beleid. We doen dan ook proeftoetsingen om het instrumentarium te testen. We hebben een opleidingsprogramma opgezet om meer mensen te laten werken met dat instrumentarium. We betrekken ook marktpartijen erbij. De markt neemt zelf ook initiatieven. Ook de wetenschap betrekken we hierbij. Keringbeheerders wisselen onderling ervaringen uit. Uitwisseling van gegevens wordt ook opgepakt via het Informatiehuis Water. Eigenlijk zetten we grote stappen, maar dat doen we samen met heel veel andere partijen. Op die manier kunnen we voortbouwen op kennis, gegevens en ervaringen uit voorgaande toetsrondes, maar kunnen we er ook voor zorgen dat er een verbreding is naar andere groepen. Ook voor bijvoorbeeld het Deltaprogramma hebben heel veel reviews plaatsgevonden, ook met experts uit het buitenland. Dat is volgens mij ook heel goed. Hierdoor kunnen wij dit ook weer inzetten in het buitenland. We willen immers waterbeheer ook als exportproduct zien. Er is gesproken over Texel en de haven van Oudeschild. Ik ken de brief die de gemeente Texel heeft gestuurd over de dijkversterking bij Oudeschild. Ik ben ook bekend met de alternatieve variant. Die variant verschilt met het voorstel dat is opgesteld door de verantwoordelijke beheerder, het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, en dat de voorkeur heeft. Ik weet dat voor de alternatieve variant meer draagvlak is bij de inwoners en dat die een positief effect zal hebben op de economie van het eiland en op de leefbaarheid. Het alternatief is echter ook significant duurder; daarover kunnen we kort zijn. Het is minimaal 43 miljoen duurder, blijkt uit onderzoek van Deltares. De aanlegkosten zijn circa 30 miljoen hoger. Verder zijn er kosten voor grondaankoop, kosten voor het verplaatsen van het havenkantoor, en zijn de beheer- en onderhoudskosten hoger. Die komen in totaal op circa 10 miljoen. De gemeente zegt: misschien kunnen wij 10 miljoen doen en dan kan de rest, dus 33 miljoen, uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma HWBP-2 komen. Natuurlijk kunnen extra wensen altijd worden meegenomen in het HWBP-2, maar dan moeten die wensen ook gedekt kunnen worden en van regionale cofinanciering kunnen worden voorzien. Er is namelijk geen geld in het HWBP-2 dat nog

vrij is. Over de aanwending van de middelen van het HWBP-2 zijn al afspraken gemaakt met de Unie van Waterschappen. Zoals is afgesproken, worden die middelen aangewend voor waterveiligheid binnen nieuwe hoogwaterbeschermingsprogramma's, voor het Deltafonds en voor nieuwe opgaven op het vlak van waterveiligheid. Dus worden die middelen niet ingezet voor additionele wensen. Als je er geld uit haalt, kun je iets anders uit het Deltaprogramma dus niet meer doen. Volledig inzicht daarin kan ik de Kamer pas geven bij het indienen van de begroting over 2016. Dan hebben we een totaalplaatje beschikbaar. Er is dus echter geen sprake van vrij beschikbaar geld. Uiteindelijk moet dus de Kamer beslissen of zij dit belangrijker vindt dan een van de andere beschermingsprojecten op de lijst. Wat mij betreft is dit niet zomaar belangrijker. Ik heb ook antwoorden gegeven in de voortgangsrapportage.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ook over die alternatieve dijk bij Oudeschild wil ik weer twee vragen stellen. Ik heb al schriftelijke vragen gesteld over de gang van zaken hierbij. De vragen gingen over meer dan alleen Oudeschild. Het ging mij in die vragen over de manier waarop bewoners worden betrokken bij alternatieve plannen. We vinden allemaal dat bewoners, maar ook lokale bestuurders zicht moeten hebben op wat waterschappen en hoogheemraadschappen voorbereiden. Dat lijkt me een kwestie van common sense. Toch bleek daar in de praktijk nogal wat aan te schorten. Ik heb de schriftelijke antwoorden van de Minister gelezen. Op papier ziet het er heel netjes. De antwoorden zijn perfect; daar valt niets op af te dingen. In de praktijk zien we echter dat het betrekken van mensen en bestuurders in het proces tekortschiet. Enerzijds moeten de plannemakers inzicht geven in waar ze mee bezig zijn, en anderzijds moeten ze oor hebben voor alternatieven. Dat schiet tekort. Ik wil graag dat de Minister hier ook nog eens op reageert nu we elkaar hier in de ogen kunnen kijken.
Mijn tweede vraag gaat specifiek over Oudeschild.

De **voorzitter**: Mevrouw Hachchi, normaal gesproken stellen wij hier één vraag per interruptie.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik wil nog een vraag stellen die met de eerste samenhangt, voorzitter. Die gaat namelijk over Oudeschild.

De **voorzitter**: Ik zou proberen dat dan in één vraag te formuleren, want dan bent u van mij af.

Mevrouw **Hachchi** (D66): U hebt helemaal gelijk, voorzitter. Ik kan de antwoorden van de Minister op de vragen over Oudeschild volgen. Ik begrijp dat wij moeten afwachten met welke voorstellen de Minister komt bij de begroting over 2016 en hoeveel ruimte daarin zit. Ik begrijp dat we het dan nog eens met elkaar zullen bekijken. De Minister is in ieder geval wel bereid om te zoeken naar een oplossing. Ik begrijp dat daarbij cofinanciering nodig is. Ik heb de Minister goed gehoord.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Betrokkenheid van bewoners vind ik zelf ook heel belangrijk. Het gaat hierbij altijd om het leefgebied van bewoners. Soms is een ingreep die nodig is voor de waterveiligheid iets wat ver van je bed gebeurt, maar soms gebeurt zo iets heel dichtbij. Op een dijk wonen vaak mensen. Zo'n ingreep kan dus enorme effecten voor bewoners hebben. Het is dus heel belangrijk dat bewoners mee kunnen denken en mee kunnen praten. Wij zijn daarvan ook een groot voorstander en dat moet goed geregeld worden. Of het in Oudeschild naar ieders tevredenheid is gebeurd, weet ik niet. Ik weet ook niet welke rol het waterschap en welke rol de inwoners daarbij hebben gespeeld. Dat kan ik niet goed inschatten. Mevrouw Hachchi vraagt mij

om een mening. Ik zeg haar: ik vind het belangrijk dat er alternatieven kunnen worden ingebracht. Het proces is altijd zo opgesteld dat dat ook kan. Of men uiteindelijk serieus is genomen of zich serieus genomen voelt, is een andere vraag.

Ik kom op het alternatieve voorstel voor Oudeschild. Natuurlijk is het aantrekkelijker om te kiezen voor een voorstel dat bij bewoners meer draagvlak heeft en dat ook nog eens de leefomgeving mooier maakt. Tegelijkertijd moet ik wel zeggen dat we gewoon niet uitkomen als we bij het hele Hoogwaterbeschermingsprogramma en overal gaan kiezen voor zulke voorstellen. Het blijft ook een kwestie van keuzes maken. Dat geldt ook voor alle andere projecten. Als er regionale financiering kan komen voor dit alternatief, vind ik het prima en kunnen we ruimte maken in het programma om een variant uit te voeren. Als er geen regionale financiering komt, concurreert deze variant gewoon met andere projecten. Als ik hiervoor zelf een greep in de kas moet gaan doen, kies ik er tegelijkertijd voor om iets anders niet te doen. Dan gaan er ineens heel andere overwegingen een rol spelen. Dan wordt het kiezen tussen enerzijds veiligheid en anderzijds een aantrekkelijker plan. Ik ben dus niet zomaar bereid om zelf extra geld uit te trekken voor dit alternatief voor Oudeschild. Je moet altijd afwachten welke voorstellen er te zijner tijd nog komen. Laten we dat maar doen. Ik gooi geen deuren dicht, maar het moet duidelijk zijn dat dit niet zomaar gedaan kan worden.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik dank de Minister voor haar antwoord. Ik begrijp van haar dat zij nu ook in gesprek is met de betrokken partijen. De Kamer moet daar nu niet tussen gaan zitten. Als ik het goed begrijp, zal de Minister de Kamer voor de begrotingsbehandeling informeren over de uitkomst van die gesprekken. De Minister is in ieder geval bereid om de alternatieven te bezien. Zij kijkt daarbij zowel naar het geld als naar een oplossing. Ik hoop dat er uiteindelijk een oplossing gevonden wordt waarover iedereen tevreden is.

De **voorzitter**: Ik hoor mevrouw Hachchi geen vraag stellen, maar zij is wel op zoek naar een toezegging van de Minister.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Ik zeg toe dat ik er voor de begrotingsbehandeling op zal terugkomen. De Kamer krijgt dan gewoon het totaalplaatje te zien van alle investeringen die we moeten doen. De Kamer heeft dan de ruimte en de mogelijkheid om te zeggen dat ik het anders moet inrichten. Dat is dan de keuze van de Kamer. Bij voorbaat zeg ik echter: wat mij betreft staat veiligheid op nummer een en inrichting op twee. Als partijen in staat zijn om ergens anders extra budget te vinden voor een betere inrichting, dan heet ik ze van harte welkom. Misschien zijn er nog waddenfondsen of andere dingen die daarbij een rol kunnen spelen.

Onder anderen mevrouw Ouwehand en mevrouw Hachchi hebben gevraagd hoe de Natuurambitie Grote Wateren concreet wordt belegd. In het Deltaprogramma staat dat ik zo veel mogelijk het doel veiligheid wil koppelen aan andere doelen, zoals natuur, recreatie en economie. De Natuurambitie Grote Wateren komt van het Ministerie van EZ. Het Ministerie van I en M en het Ministerie van EZ werken intensief samen. We proberen daarbij ook te werken conform de MIRT-systematiek. Dat betekent dat er gewoon regie is op het gebiedsproces in brede zin. We zetten ook in op concrete projecten, zoals Ruimte voor de Rivier. Ik noem als voorbeeld de vismigratierivier in de Afsluitdijk. Maar laat ik ook hierbij weer helder zijn. Bij Ruimte voor de Rivier hadden we een dubbeldoelstelling, want daarbij werden ruimtelijke inrichting en veiligheid gecombineerd. Er was echter ook voor beide doelstellingen budget in dat programma. Er was een fors budget. De budgetten zijn nu allemaal wat krappere, dus ik doe voornamelijk de veiligheid en ik hoop dan dat

bijvoorbeeld het Ministerie van EZ natuurmaatregelen financiert. Op die manier kunnen we dan alles tegelijkertijd aanpassen. Het is echter niet zo dat ik zomaar allerlei middelen die voor veiligheid zijn gereserveerd, kan inzetten voor natuurontwikkeling. Daarover heeft de Kamer ook al met mij gesproken bij de vaststelling van het Deltafonds.

Mevrouw **Visser** (VVD): Door tijdgebrek kon ik het in mijn eerste termijn niet over dit onderwerp hebben. Dit antwoord verbaast me echter nogal. De Natuurambitie Grote Wateren heeft tot nogal wat commotie geleid. Men was onzeker over de relatie tussen veiligheid en natuurambities. Ik hoor de Minister nu eigenlijk allerlei zaken opnoemen die zij al doet. Mijn vraag is daarom waarom in vredesnaam dit rapport is verschenen. Wat is de meerwaarde? En wat is nu eigenlijk de status van dit rapport? Dit komt in ieder geval op mij over als veel papierwerk zonder verband met de werkelijkheid. Eerlijk gezegd krijg ik ook de indruk dat hiermee vooral geld wordt verspild. Maar misschien kan de Minister het wat nader duiden.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Nu moet ik een rapport van een ander ministerie gaan duiden. Deze commissie heeft een tijdje terug gezegd: we nodigen de Staatssecretaris van Economische Zaken uit om hierover te praten in het kader van het AO over water. Uiteindelijk heeft de commissie echter besloten om haar niet uit te nodigen. Ik weet niet op welke gronden die beslissing is genomen. Het Ministerie van EZ, met natuur in de portefeuille, heeft zich afgevraagd: hoe zou de natuur van grote wateren zo goed mogelijk kunnen worden ingericht? Men heeft gezegd: als we daarover zouden mogen dromen, zouden we die natuur als volgt kunnen vormgeven. Mevrouw Visser moet dit dus eigenlijk zien als een visierapport, zonder dat er nog een specifiek actieprogramma aan vastzit. Zo interpreteer ik dit maar even. Is dat slecht? Wat mij betreft niet, want waarom zou je niet ook politiek dingen kunnen willen zonder dat je die dingen ook direct kunt doen en er ook geld voor hebt? Dat kan gebeuren. Vervolgens is het natuurlijk wel de vraag wat je met zo'n vraagstuk doet als het zich dan voordoet. Als wij ergens bezig zijn met waterveiligheid, weten wij wat EZ wenselijk vindt op het vlak van natuur. Door dit rapport kunnen we bekijken of we die wensen aan onze activiteiten kunnen koppelen. Om dat te kunnen doen, zullen er echter wel geld en middelen van het Ministerie van EZ beschikbaar moeten zijn. We kunnen dat dan niet doen met de middelen die voor veiligheid beschikbaar zijn.

Mevrouw **Visser** (VVD): Ik snap dat de Minister niet kan spreken namens de Staatssecretaris van Economische Zaken. Toch vind ik het een beetje bijzonder dat dromen worden opgenomen in rapporten. Iedereen droomt weleens, maar de meeste mensen doen dat gelukkig vooral in hun bed. Gelukkig komen die dromen meestal niet op papier te staan. Aan deze Natuurambitie Grote Wateren zitten dingen vast waarover ik toch duidelijkheid wil krijgen van de Minister. In de eerste plaats stelt zij heel duidelijk dat waterveiligheid voor haar vóór alles gaat. Dat is een belangrijk uitgangspunt. Zij heeft het echter ook over kansen om zaken uit die natuurambitie aan haar eigen activiteiten te koppelen. Hoe moet ik deze Natuurambitie Grote Wateren duiden in relatie tot de 200 miljoen die is opgenomen in het Deltafonds ten behoeve van kansen om activiteiten te koppelen? Ik ben dus op zoek naar de status van dit document in relatie tot het geld dat al beschikbaar is gesteld. Wat betekent dit rapport concreet voor die 200 miljoen? Wanneer wordt daarover besloten?

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Dit is een goede vraag. Die 200 miljoen heb ik opgenomen om, net als bij Ruimte voor de Rivier, ook de ruimtelijke inrichting te kunnen aanpakken. In het verleden is gebleken dat bij verruiming van de rivierbedding er altijd wel ergens

iets als bijvoorbeeld een oude steenfabriek staat. Als je die wilt verplaatsen om de uiterwaard überhaupt beter achter te laten, dan kun je dat doen als daarvoor wat geld beschikbaar is. Voor dit soort ruimtelijke inrichtingsprojecten is nu dus 200 miljoen beschikbaar. Misschien dat er met dit geld ook weleens iets op het vlak van natuur gebeurt. Dit geld besteden we samen met de regio's, dus naar aanleiding van hun wensen. Mevrouw Visser vroeg ook naar de status van het rapport. Volgens mij heeft EZ dit rapport met de provincies besproken. Het natuurbeleid is immers gedecentraliseerd naar de provincies. Ik kan me dus ook voorstellen dat als provincies bepaalde elementen uit dat rapport omarmen, zij die ook kunnen meefinancieren. Het geld daarvoor kan dan komen uit het provinciale natuurbudget. Daarmee kunnen dingen worden gerealiseerd.

De heer Geurts heeft gevraagd hoe de inspraak bij de evaluatie van de Beleidslijn grote rivieren is georganiseerd. Dit is een open proces. Er is dus geen inspraak achteraf, maar juist vooraf. Op die manier willen we tot een ontwikkelingsgerichte evaluatie komen. Alle belanghebbenden kunnen deelnemen en krijgen daarvoor een uitnodiging. Ik nodig ze bij dezen daarvoor uit. Misschien komt er ook nog een ander type uitnodiging, hoor.

De **voorzitter**: We zullen de uitnodiging zo breed als mogelijk doorgeleiden, Minister.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Ik kom op mijn tweede blokje, dat gaat over waterkwaliteit.

Mevrouw Jacobi vroeg hoe het zit met de governance van de aanpak van waterkwaliteit. Ik werk aan een goede governance via de Stuurgroep Water en aan een samenvoeging met het Nationaal Bestuurlijk Overleg Deltaprogramma. Er was namelijk een Stuurgroep Water en er was daarnaast ook een Nationaal Bestuurlijk Overleg Deltaprogramma. Binnen de Stuurgroep Water heb ik zo alle departementen die relevant zijn plus de maatschappelijke organisaties om de tafel zitten voor de aanpak van de waterkwaliteit. Er wordt dus aan gewerkt om dit gezamenlijk aan te pakken. Ik heb verder op 27 mei een bestuurlijke conferentie georganiseerd. Daarbij waren alle stakeholders aanwezig. Tijdens die conferentie is een beeld gecreëerd van wat we als onze gezamenlijke opgave zien. Dat beeld wordt gedeeld. Er is ook gesproken over wat eenieder aan de uitvoering van die opgave wil bijdragen. Op basis daarvan kunnen we de plannen verder invullen en het gesprek aangaan over financiering, zoals voorgesteld door de Adviescommissie Water. Ik heb daarin al een stap gezet met het geld dat voor waterkwaliteit in het Deltafonds beschikbaar is. Met de partners heb ik afgesproken dat ik de voortgang monitor en dat ik volgend jaar een nieuwe bestuurlijke conferentie zal organiseren. Op die manier kunnen we een goede voortgang vasthouden. We zorgen er dus voor dat de groepen die we tot nu toe kennen, nu met één mond spreken en één beeld hebben. De Kamer maakte zich daarover vorige keer zorgen. We zorgen ervoor dat zij het eens zijn over de aanpak en de financiering.

Het is interessant om dit met alle partijen buiten het kabinet af te stemmen, maar is binnen het kabinet het beleidsvlak water wel voldoende afgestemd? Die vraag is door veel woordvoerders gesteld. Binnen het kabinet wordt dit zeker afgestemd. Het Ministerie van EZ zit nu ook in de Stuurgroep Water. We trekken samen op bij de evaluatie van de mestwetgeving en bij problemen met bestrijdingsmiddelen. Voor problemen met resten van geneesmiddelen werken we samen met het Ministerie van VWS. Ik zal straks dieper ingaan op de problemen met mest en bestrijdingsmiddelen. Er wordt op dit vlak dus zeker samengewerkt met andere ministeries.

Er is gevraagd hoe het zit met de beoordeling door de EU van de voortgang bij de Kaderrichtlijn Water. Mevrouw Hachchi was daar negatief over. Mevrouw Visser heeft de brief ook gelezen, maar heeft er net weer wat andere woorden uitgehaald. Ze zijn beiden liberaal. Ik ben hierover zelf enthousiast omdat ik zie dat er veel verbeteringen zijn gerealiseerd. Tegelijkertijd zie ik ook dat er nog steeds veel ambities moeten worden waargemaakt. Ik heb in de brief die ik naar de Kamer heb gestuurd, geschreven dat er binnen Europa actief is gesproken over de beoordelingssystematiek van de Kaderrichtlijn Water, dus over het «one out/all out»-principe. Dat principe leidt natuurlijk tot een ongelooflijk negatief beeld. Als je in een gebied waarin een opgave ligt, op bijna alle punten verbeteringen doorvoert maar bij een aantal stoffen niet presteert, wordt het beleid totaal afgekeurd. Dat leidt natuurlijk niet tot een goed beeld. Je moet echter anderzijds wel weten wat je allemaal nog moet doen om überhaupt de ecologische doelen voor waterkwaliteit te halen. Dankzij onze inzet – gesteund door veel andere landen – komt er nu een aanvullende beoordelingsindicator. Die leidt tot een eerlijker beeld. Daarmee kunnen we ook de verbeteringen zien die sinds 2009 zijn gerealiseerd. Ik ga er daarom van uit dat we in volgende versies een andere beoordeling zullen krijgen van de EU. We kunnen nu namelijk de verbeteringen beter laten zien. Tot nu toe kon men niet anders dan op deze manier rapporteren.

Mevrouw Hachchi heeft ook gesproken over het verleden en over bezuinigingsmaatregelen. Zoals zij weet, heb ik er nu juist voor gezorgd dat de gelden voor waterkwaliteit die eerder uit de begroting waren geschrappt, weer zijn teruggekeerd. Dat heb ik juist gedaan omdat ik vind dat wij moeten laten zien dat wij er alles aan doen om de doelen te halen. Dat geld zit nu in het Deltafonds, zodat we goed combinaties kunnen maken met andere projecten die we doen.

Onder andere naar aanleiding van de brief van de Vewin waarin 62 mogelijke maatregelen worden genoemd, is gevraagd welke concrete maatregelen er verwacht mogen worden. De brief van de Vewin heb ik net binnen en moet ik nog bestuderen. Aanstaaande dinsdag voeren we daarover een gesprek met de mensen van de Vewin. Veel van de maatregelen die in die brief worden genoemd, zijn ook de maatregelen die wij aan het uitvoeren zijn. Ik noem maatregelen voor vismigratie, zuivering in de rioolwaterzuiveringsinstallaties en maatregelen uit het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Over dat laatste kom ik zo ook nog even te spreken. Al deze maatregelen noemt de Vewin, maar het zijn maatregelen die wij ook al proberen in te zetten. Er zijn natuurlijk ook nieuwe vraagstukken, bijvoorbeeld die rond geneesmiddelenresten en microplastics. Samen met de Europese Commissie bekijken we hoe we die problemen op de beste manier kunnen oplossen. Nadat we met de mensen van de Vewin hebben gesproken, kunnen we bekijken of er verschillen zijn tussen onze plannen en de dingen die de Vewin wil. Ik ben in iedere geval blij met de bijdrage van de Vewin.

Mevrouw **Hachchi** (D66): De Minister heeft het nodige vanuit haar perspectief gezegd over de Europese Commissie. Daar had ik ook om gevraagd. Een belangrijk punt dat daaruit naar voren kwam, is dat monitoren. Ik heb dat vertaald naar regie. Hoe houdt de Minister zicht op de mate waarin wij de nationale doelen halen? Dat is een punt van cruciaal belang, maar ik heb de Minister daarover nog niet horen spreken.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Wij monitoren dat. Volgens mij vroeg de SP of we dat monitoren op het niveau van stroomgebieden en, zo ja, hoe we een en ander op nationaal niveau dan in de gaten houden. Misschien kwam de vraag wel van mevrouw Hachchi. Wij monitoren dit allemaal, dus we houden het op regionaal niveau in de gaten, maar we tellen de zaken op regionaal niveau ook op voor het

nationaal niveau. We moeten ons daarover ook verantwoorden bij de Europese Unie. We hebben voor de Kaderrichtlijn Water natuurlijk bij de EU om het meest lange uitstel gevraagd dat maar mogelijk is. We hebben uitstel gevraagd tot 2027. Ik denk overigens dat we dat wel kunnen halen. Het feit dat we dat uitstel hebben gekregen, betekent wel dat we de Commissie steeds moeten laten zien dat we er alles aan hebben gedaan om die goede kwaliteit te halen. Als je daarbij verslapt, zal de Commissie vervolgens zeggen: waarom zouden we u verder uitstel geven als u niet kunt aantonen dat u hebt gedaan wat u had moeten doen? Wij monitoren dat dus strikt, zodat we de Europese Commissie daarop goed kunnen bedienen en ook het totaalbeeld in de gaten kunnen houden.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Dit antwoord van de Minister klinkt gewoon geruststellend, maar ik heb nog niet helemaal scherp hoe zij vanuit de monitoring van het stroomgebiedbeheer uitkomt bij dat totaalbeeld. Ik hoop daarom dat zij ons hier nu nog iets meer beeld en geluid kan geven bij haar antwoord, dat geruststellend klinkt. Als zij dat kan doen, word ik misschien echt gerustgesteld.

De **voorzitter**: Ik word ook graag gerustgesteld, dus ik ben heel benieuwd naar de reactie van de Minister.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: De monitoring wordt gepresenteerd per stroomgebied. De metingen worden gedaan per waterlichaam. Zo gaan we er nog wat dieper op in. Doordat we de gegevens ook per waterlichaam beschikbaar hebben, ontstaat een goed beeld van het totaal van de kwaliteit. Daarmee doen we het. Misschien wil mevrouw Hachchi nog meer technische informatie over die monitoring? Dat komt dan mooi uit, want ik krijg op dit moment nog meer informatie van de ambtenaren in mijn handen gedrukt. Monitoring gebeurt via het Informatiehuis Water. Daarvoor leveren alle waterbeheerders voortdurend inspanningen. Met de waterschappen is afgesproken om dit in 2016 te optimaliseren, voor zover er nog onduidelijkheden in zitten. Dit is dus allemaal beschikbaar via het Informatiehuis Water.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Ik ben hierover toch wel heel kritisch en ik laat me minder gemakkelijk geruststellen. Ik krijg hierover namelijk ook informatie uit de wereld van de drinkwaterbedrijven. Er zijn ongeveer 200 stroomgebiedbeheerplannen, maar het beeld is dat niemand het overzicht hierover heeft. Dit heeft natuurlijk direct te maken met de risico's die spelen en de maatregelen die ter plekke nodig zijn. Daarbij is volgens mij ook organisatie van het Rijk nodig. Daarom vroeg ik naar die governance. Je moet echt programma's maken op basis van die risico's en daarbij de maatregelen zetten. Op die manier moeten we uiteindelijk de doelen uit de Kaderrichtlijn Water halen. Daarbij hoort volgens mij een wat meer rigide systeem. Volgens mij moeten die stroomgebiedbeheerplannen dus ook onderdeel zijn van de Omgevingswet. Daarbij moeten gerichte maatregelen worden opgesteld en het Rijk moet hierop gaan sturen. Dat moet een brede sturing zijn, in samenwerking met veel partners. Op die manier kunnen we uiteindelijk in 2027 trots met elkaar feestvieren. Dat moet er volgens mij gebeuren. De motie-Jacobi/Hachchi is daarvoor eigenlijk de bron. Zo zie ik het voor me.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Ik doe toch nog een poging om ook mevrouw Jacobi wat meer gerust te stellen. Bij de Stuurgroep Water zijn ook mensen aangeschoven van de regionale bestuurlijke overleggen (rbo's). Dit zijn de regionale organen die zich bezighouden met regie over de maatregelen voor waterkwaliteit. Daardoor worden de maatregelen ook op nationaal niveau op elkaar afgestemd. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft de opdracht

gekregen om ook te monitoren. Ook op die manier krijgen we het totaal in beeld. Daarover gaat mijn opdracht aan het PBL. Namens mij houdt het PBL die regie in beeld. Ik stuur ook via de Stuurgroep Water, want daar hebben we het over de voortgang van de maatregelen die de waterkwaliteit bevorderen en over de manier waarop we dat doen. Ik ga er dus ook van uit dat we de doelen in 2027 kunnen halen. Dat zei ik net al. Dat vergt echter wel inzet. Ik kom in dat kader zo nog op de relatie met bijvoorbeeld het mestbeleid. Het vergt inzet als er bijvoorbeeld nieuwe stoffen in ons water terechtkomen. De Vewin zit overigens ook in de Stuurgroep Water. Volgens mij is er dus voldoende nationale regie van ons, ook op de verschillende nationale organen die hiermee heel intensief bezig zijn. We hebben volgens mij ook allerlei mogelijkheden om de touwtjes strakker aan te trekken of te laten vieren als dat nodig is.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Voor waterveiligheid hebben we keurig een soort meerjarenprogramma. Wat is er wanneer aan de beurt? Krijgen we ook voor waterkwaliteit zo'n programma, waarin we precies kunnen zien wat er wanneer wordt aangepakt, welke risico's er zijn, welke maatregelen er worden genomen en wat die kosten? Zo'n deltaprogramma voor waterkwaliteit zou ik graag dit najaar ontvangen. Daarin moeten alle voornemens en zaken een plek krijgen. Is dat mogelijk?

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Ik ben even zoekende. Wat wil mevrouw Jacobi met deze vraag? We bespreken hier jaarlijks de «Staat van het water». Daarin wordt gerapporteerd over de waterkwaliteit, welke programma's zijn uitgevoerd en welke er komen. Dit gaat straks «De staat van ons water» heten, maar daarin zal op dezelfde manier worden gerapporteerd als in de «Water in beeld». Wat mevrouw Jacobi nu vraagt, zit daar dus al in. Ik ben dus nog wat zoekende naar een reactie op haar oproep. Zij heeft mij in het verleden, bij de discussie over het deltaplan, opgeroepen om ervoor te zorgen dat de partijen erachter met elkaar zouden gaan samenwerken. Op verzoek van mevrouw Jacobi doen we dat dus inmiddels, op de manier die ik zojuist heb geschetst. Ik presenteer de Kamer de stand van zaken en de voortgang. De zaken waarbij we achterlopen presenteer ik dus ook gezamenlijk. Dat doe ik dus al. Dat heb ik bij dezen dus nog een keer onder de aandacht gebracht.

De **voorzitter**: We gaan eens even vragen wat mevrouw Jacobi precies bedoelt. Dat noemen we «een verhelderende vraag».

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Nou, de motie-Jacobi/Hachchi hebben we niet voor niets ingediend. Het plan-Jacobi/Hachchi omvat het volgende. De Kamer ontvangt een programmatische aanpak tot 2027 voor waterkwaliteit, vergelijkbaar met de aanpak bij het deltaprogramma voor de waterveiligheid. In die aanpak moeten we per gebied precies kunnen zien welke risico's er spelen en welke maatregelen er worden genomen. Daarbij moet de aanpak van de geneesmiddelenresten aan de orde komen, maar ook de aanpak van de problemen met de gewasbeschermingsmiddelen en met mest. Uit die aanpak moet duidelijk worden, met het geld ernaast gezet, hoe we uiteindelijk in 2027 op de norm uitkomen. Dat heet gewoon programmatisch werken. Misschien moeten we een aantal ...

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Jacobi.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Misschien moet een aantal van de rapportages die we nu al krijgen, juist een plek krijgen in het programma dat ik zojuist schetste.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Wat mevrouw Jacobi vraagt, zit eigenlijk allemaal in de stroomgebiedbeheerplannen die al bestaan. Misschien dat het niet allemaal helder genoeg is. Mevrouw Visser vroeg ook al: er komen heel veel dingen op ons af, maar hoe hangt het een nu met het ander samen? Ik zal in de routeplanner die ik naar de Kamer zal sturen, ook zetten waar de door de beide dames gewenste informatie over de waterkwaliteit wordt gegeven in de programma's tot 2027, zodat de Kamer dat helder en duidelijk kan zien.

De **voorzitter**: Dank u wel. Gaat u verder met het volgende blokje.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Er is gesproken over de zuivering in de glastuinbouw. Zoals de Kamer weet, neemt bij maatregelen rond gewasbeschermingsmiddelen de Staatssecretaris van I en M het voortouw, in samenwerking met de Staatssecretaris van EZ. Uit de Tweede nota duurzame gewasbescherming is voor de glastuinbouwsector een verplichting voortgekomen om per 2016 afvalwater te gaan zuiveren dat gewasbeschermingsmiddelen bevat. Op verzoek van de Kamer heeft de Staatssecretaris van I en M samen met de Staatssecretaris van EZ de haalbaarheid en betaalbaarheid van die maatregel bekeken en hebben zij gezocht naar een realistisch tijdpad hiervoor. Daarover heeft bestuurlijk overleg plaatsgevonden met alle betrokken partijen. De besproken oplossingsrichtingen zijn de basis geweest voor de brief die de Kamer hierover heeft ontvangen. In dat bestuurlijk overleg is afgesproken om de start twee jaar uit te stellen en de verplichting te verschuiven naar 2018, maar wel de einddatum 2023 te handhaven. Volgens mij is er dus eerder sprake van een vertraging dan van een versnelling, want de verplichting om te gaan zuiveren is uitgesteld. Deze afspraak is in ieder geval in samenwerking met de Staatssecretaris van Economische Zaken tot stand gekomen. Ik ga ervan uit dat zij dat weer met de glastuinbouwsector heeft afgestemd.

De heer **Geurts** (CDA): Er wordt nu snel wat gegoocheld met een paar data. Volgens mij staat in de brief toch echt dat dit drie jaar naar voren wordt gehaald. Ik concludeer uit het antwoord van de Minister dat dit niet ook met de Minister van I en M is afgesproken.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Het is wel via mijn ministerie gegaan en het is dus ook met de mensen van Water besproken. De brief is immers ook door de Staatssecretaris van I en M ondertekend. Het is ook niet in strijd met ons beleid. De heer Geurts maakt zich vooral zorgen over de glastuinbouwsector. Volgens mij is wat dat betreft de belangrijkste vraag of dit is afgestemd met de Staatssecretaris van EZ. Ik zeg net dat dit inderdaad met haar is afgestemd. Voor volgende week staat er overigens een AO over mest op de agenda. Daarbij zullen Staatssecretaris Mansveld en Staatssecretaris Dijksma aanwezig zijn. Misschien kan dit onderwerp daarin mooi terugkomen.

De heer **Geurts** (CDA): Ik snap heel goed dat de Minister deze laatste opmerking maakt, want dit wordt natuurlijk een probleem binnen het kabinet. De Minister wil dat bij de Staatssecretarissen neerleggen. Mij ontstemt dit echter toch wel een beetje, want dit wordt gewoon drie jaar naar voren gehaald terwijl het niet met de sector is besproken. Ik proef in het antwoord van de Minister een beetje dat de Staatssecretaris van EZ als vertegenwoordiger van de sector wordt gezien. Dat is niet juist.

De **voorzitter**: De heer Geurts trekt een conclusie, maar stelt geen vraag.

De heer **Geurts** (CDA): Wat vindt de Minister van mijn opmerking?

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: De heer Geurts vraagt nu aan een Minister die dit onderwerp niet in haar portefeuille heeft wat zij vindt van iets wat twee Staatssecretarissen, die dit onderwerp wél in hun portefeuille hebben, hebben gedaan. Ik heb begrepen dat er hierover bestuurlijk overleg is gevoerd. Daarvoor zijn uitgenodigd LTO Glaskracht Nederland, de Unie van Waterschappen, de Nederlandse Stichting voor Fytofarmacie Nefyto, Natuur en Milieu en het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Tijdens dat bestuurlijk overleg zijn de uitkomsten gepresenteerd van het onderzoek dat is gedaan aan Wageningen UR over betaalbare zuivering van water. Ik heb begrepen dat dat overleg heeft opgeleverd dat de sector een haalbaar tijdpad voor deze investering kan worden geboden waarbij toch het tussendoel voor waterkwaliteit in 2018 zo veel mogelijk wordt gehaald. Het waterkwaliteitsdoel voor 2023 staat niet ter discussie. Ik weet niet waar de informatie van de heer Geurts vandaan komt dat de sector niet betrokken zou zijn. Ik lees in de brief die de beide dames naar de Kamer hebben gestuurd in ieder geval dat de sector wél is betrokken. Volgens mij zou het goed zijn als de heer Geurts zelf ook nog even aan de Staatssecretarissen zou vragen hoe het komt dat er een verschil is tussen zijn beleving en die van hen.

De heer **Geurts** (CDA): Ik wil hier toch graag nog even op reageren. Volgens mij stond de beleidsintentie oorspronkelijk op 95% zuivering in 2021. Nu is er sprake van 95% zuivering in 2018. Er worden dus wel zeker zaken naar voren gehaald. Verder zou er een bestuurlijk akkoord worden gesloten. Dat is nog niet gebeurd. Op basis daarvan concludeer ik dat er nog geen sprake is geweest van goed overleg met de sector.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Twee dingen. Het voorgeschreven zuiveringsrendement wordt inderdaad eerder 95%, maar tegelijkertijd wordt de zuiveringsplicht opgeschoven. Die zou ingaan op 1 januari 2016 en gaat nu pas gelden op 1 januari 2018. Dat geldt voor zowel de individuele als de collectieve zuivering. Er is dus ook een mogelijkheid geboden om er op een later moment aan te voldoen. Verder staat er in de brief inderdaad dat er een bestuurlijk akkoord wordt gesloten om ervoor te zorgen dat die glastuinbouwbedrijven op 1 januari 2018 direct voldoen aan de verplichting tot zuiveren. Als er staat dat er een bestuurlijk akkoord wordt gesloten, kan ik daar niet uit concluderen dat men het er dus niet mee eens is. Eerlijk gezegd ga ik ervan uit dat men dus ook zicht heeft op het sluiten van zo'n akkoord. Anders neem je dat niet op in een brief. Ik ga met liefde de discussie hierover aan, maar volgens mij is het handiger om de discussie hierover te voeren met de partijen die hierover het gesprek voeren.

Mevrouw **Visser** (VVD): Het gaat hier over een discussie over de verplichting om water te zuiveren en de verplichting om een waterzuiveringsinstallatie aan te schaffen. Daardoor is er wel een relatie met de portefeuille van de Minister van I en M. In de motie van de VVD werd de regering opgedragen om te bekijken of we hierbij tot een gelijk speelveld kunnen komen. Wie de motie precies gaat uitvoeren, is een andere kwestie. We streven naar goede concurrentiekracht en we willen voorkomen dat aan de sector dingen worden opgelegd die men daar niet kan dragen. We lezen nu in de brief dat er nog geen bestuurlijk akkoord is. De voorstellen die in de brief zijn opgenomen, zoals de versnelling die de heer Geurts net noemde, maar ook de verhouding tussen de toelating en het milieubeleid, zijn echt nog punten van discussie. Dat horen we ook uit de sector. Het is dus even de vraag hoe we deze brief moeten interpreteren. Ik neem graag de suggestie over van de Minister om dit volgende week in het AO aan de orde te stellen. Als dit zo wordt afgedaan, vraagt

mijn fractie zich echter af of daarmee ook de motie-Lodders/Bosman is afgedaan. Mijn fractie zet hier dus nog wel wat vraagtekens bij.

De **voorzitter**: Ik moet wel opmerken dat deze brief niet voor dit overleg geagendeerd staat. Desondanks gaat de Minister een poging doen om op de opmerkingen van mevrouw Visser te reageren.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Die brief staat inderdaad nu niet gegarandeerd, en volgens mij wel voor het AO van volgende week. Ik kan er nog over zeggen dat dit inderdaad over waterkwaliteit gaat. We willen hiermee immers een verbetering van de waterkwaliteit realiseren. Daarvoor is zuivering van afvalwater uit de glastuinbouw noodzakelijk. Dat wisten we al langer. Er is destijds afgesproken dat bedrijven vanaf 2016 verplicht zouden zijn hun afvalwater te zuiveren. Nu spreken we af dat de bedrijven vanaf 2018 verplicht zijn om hun afvalwater te zuiveren. De verplichting gaat dus pas later gelden. Dat heeft te maken met waterkwaliteit. Daarbij is gezegd: we schuiven naar achteren in de tijd op, maar dan moet je meteen wel beter leveren. Dat is dus een onderdeel van de deal of het gesprek. Ik heb begrepen dat het evenveel kost om 95% te halen dan om 75% te halen. Op basis van dat gegeven is er consensus bereikt over het naar achteren schuiven van de verplichting. Maar goed, ik baseer mij hierbij slechts op informatie uit de tweede hand. Ik geef alleen maar antwoord op de vragen die hierover zijn gesteld omdat ik namens het kabinet probeer om hierin inzicht te geven. Dit is wat ik ervan heb begrepen. Als leden andere informatie hebben of als de sector zich hier niet in herkent, dan is het volgens mij goed om hierop op een later moment nog even terug te komen. Soms zijn er ook meer partijen binnen de sector. Soms zijn er binnen zo'n sector voor- en tegenstanders van een bepaalde afspraak te vinden.

De **voorzitter**: Ik zeg nogmaals dat deze brief op de agenda staat van het algemeen overleg over mestbeleid dat volgende week zal worden gevoerd.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: De heer Smaling heeft volgens mij terecht gevraagd naar de relatie tussen de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn. Dat is misschien een nog wel complexer vraagstuk. Ik kan daarover niets anders zeggen dan dat zulke zaken eigenlijk met elkaar botsen. Een perfecte waterkwaliteit en landbouwbelangen botsen met elkaar. Daarover moeten we niet schimmig doen. Niet alles past een-op-een in elkaar en er is sprake van belangentegenstellingen. Ook binnen de Kamer wordt hierover verschillend gedacht. Deze commissie zal mij zeggen: u moet zorgen dat de kwaliteitsnormen voor water zo snel mogelijk worden gehaald. Maar de commissie die volgende week over mestbeleid spreekt, laat misschien een ander geluid horen. Daar zal misschien worden gezegd dat de sector niet te veel mag worden belast omdat die al ontzettend veel heeft gedaan om nitraat terug te dringen. Je moet altijd op zoek naar het broze evenwicht tussen de verschillende belangen. Je moet daarbij ook de kosten laten meespelen. Zijn de beheermaatregelen doelmatig en staan de kosten in verhouding tot de resultaten? De heer Smaling vraagt hoe de relatie is tussen de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn. Nou, die is best weleens complex. De Staatssecretaris van I en M is een brief aan het schrijven over de relatie tussen de Kaderrichtlijn Water en de toelatingen, dus waarschijnlijk heeft de Kamer hier ook in een andere vergadering naar gevraagd. De Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water zijn aanvullende maatregelen. Die worden ook meegenomen in de evaluatie van bijvoorbeeld de mestwetgeving. Dat gebeurt ook andersom; als wij in Europa over de Kaderrichtlijn Water spreken, begint de Europese Commissie natuurlijk altijd over onze mest. Een en ander hangt dus samen.

Mevrouw Ouwehand zegt dat de mestnormen moeten worden aangescherpt nabij drinkwaterwinningsgebieden. Het klopt dat er te veel waterwinpunten zijn die last hebben van te veel nitraat in de grond. Het is belangrijk om te weten dat die nitraatoverlast daar vaak het gevolg is van bemesting in het verleden. Er is op dit punt ook heel veel geschiedenis. Provincies kunnen nu al aanvullende maatregelen nemen. De problematiek wordt ook weer meegenomen bij de evaluatie van de mestwetgeving in 2016. In de tussentijd ben ik daarmee ook bezig, samen met partijen en met de Staatssecretaris van Economische Zaken. Ik heb met haar natuurlijk ook regelmatig gesprekken over de rek die erin zit.

De heer **Smaling** (SP): Het is duidelijk dat partijen in de Kamer hierover verschillend denken. Maar dit zijn Europese richtlijnen. Dat is toch iets anders dan een land dat ervoor kiest om in een halve provincie een miljoen varkens en kippen te laten rondlopen. Wij zijn gebonden aan die Europese richtlijnen. Het klinkt misschien een beetje raar dat een woordvoerder van de SP hier een lans breekt voor Europese richtlijnen, maar ik vind dus dat je dit niet kunt afdoen met te zeggen dat we in dit kleine land nu eenmaal van alles tegelijk doen. Dat houdt toch ergens geen stand meer. Je moet dus toch naar een moment toe waarop dat met elkaar in harmonie wordt gebracht. Daarbij zijn de Europese richtlijnen volgens mij toch bindend. Anders komt er op een gegeven moment een ingebrekestelling en gaat Nederland alsnog nat.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Ja, dat is ook zo. We moeten gewoon voldoen aan die richtlijnen. We moeten dus voldoen aan de Kaderrichtlijn Water en aan de Nitraatrichtlijn. Over de Nitraatrichtlijn zijn afspraken gemaakt met de Europese Commissie. De Commissie heeft de Nederlandse plannen goedgekeurd. Over de Kaderrichtlijn Water hebben we ook afspraken gemaakt. Er zijn ook afspraken gemaakt over uitstel voor het halen van de doelen. De botsing waarover ik het zojuist had, gaat natuurlijk vooral over de snelheid waarmee we de doelen gaan halen. Als we vanaf morgen geen mest meer uitrijden, halen we relatief snel de doelen voor waterkwaliteit. Maar dat is niet reëel. Uiteindelijk vraagt Europa ook nooit zoiets van ons. Europa geeft altijd de mogelijkheid om een reëel pad te bewandelen. Daarvoor zijn er hardheidsclausules, mogelijkheden om maatregelen later te laten ingaan, derogatie en noem maar op. In Zweden is er telkens na ongeveer een uur rijden een dorp, en verder heel veel bos. In zo'n land aan de normen voldoen is toch een heel andere opgave dan in Nederland aan die normen voldoen. Er zijn dus mogelijkheden voor derogatie en je kunt met hardheidsclausules werken. Maar Europa zit er tegelijkertijd wel bovenop en controleert of we wel ons uiterste best doen. Dat doen we, op beide vlakken.

De heer **Smaling** (SP): Is vandaag, de dag waarop de rechter zijn uitspraak deed in de zaak die Urgenda tegen de Staat heeft aangespannen, juist niet hét moment om hiermee toch meer tempo te maken? In de afgelopen maanden heeft men eindeloos zitten steggelen over de derogatie bij de Nitraatrichtlijn van 250 kilo naar 230 kilo stikstof per hectare per jaar, terwijl we naar 170 kilo toe moeten. We zijn dus nog mijlenver verwijderd van het doel dat we eigenlijk moeten bereiken. We maken hierbij geen tempo. Vandaag deed de rechter een onverwachte uitspraak. Is dit nou niet hét moment voor de Minister om te zeggen: we gaan hier echt veel harder aan werken en we gaan ervoor zorgen dat er nu grote stappen worden gezet om die richtlijn te gaan halen? Als dat dan wat varkens kost hier en daar, dan moet dat maar.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: De uitspraak in de zaak van Urgenda ging over de uitstoot van CO₂, niet over de waterkwa-

liteit. De heer Smaling weet dat ik er juist hard aan heb gewerkt om weer budget te krijgen voor de uitvoering van maatregelen voor waterkwaliteit. Ik heb geschraapt in mijn eigen budgetten om dit gerealiseerd te krijgen, omdat ik het belangrijk vind en er ook actief mee bezig ben. Tegelijkertijd leven we in een land waarin het niet alleen over water gaat en ook niet alleen over varkens. We zullen de verschillende dingen die we willen doen altijd met elkaar in balans moeten zien te brengen. Over de uitspraak van vandaag van de rechter kan ik zeggen dat het kabinet daarop studeert. Dat is mijn officiële antwoord. Nadat het kabinet de uitspraak heeft bestudeerd, zal het met een reactie komen.

Mevrouw Ouwehand dringt erop aan, landbouwgif en mest te verminderen. Zoals gebruikelijk wordt ook beleid voor mest en gewasbeschermingsmiddelen geëvalueerd. Het mestbeleid zal in 2015 en 2016 worden geëvalueerd en het gewasbeschermingsmiddelenbeleid zal in 2018 worden geëvalueerd. Aan de hand daarvan wordt ook weer beoordeeld of aanvullend beleid of aanvullende maatregelen nodig en haalbaar zijn. Het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) helpt daar ook bij. Daarover sprak de heer Geurts. Hij vroeg of de uitvoering van dat plan door het ministerie wordt ondersteund. Ja, dat heeft uitdrukkelijk mijn steun. Ik heb dat al eerder in de Kamer gezegd. Het ministerie is ook nauw betrokken bij de uitvoering van het DAW, onder andere door inzet van middelen en van mensen van Rijkswaterstaat.

Mevrouw Hachchi vindt de landbouwmaatregelen van de Europese Commissie niet voldoende. Zij vraagt om een heldere reactie van mij hierop. Hierover heb ik volgens mij zojuist van alles gezegd. Over versnelling bij de Nitraatrichtlijn heb ik ook al gesproken. Ook dat komt volgende week in een AO over mestbeleid aan de orde, dus de Kamer kan daarop dan nog volledig losgaan.

Mevrouw Visser heeft gevraagd wanneer de keuzes die in het kader van de Kaderrichtlijn Water moeten worden gemaakt, aan de Kamer worden voorgelegd. Het ontwerp-NWP en de ontwerpen van de stroomgebiedplannen hebben de afgelopen zes maanden ter inzage gelegen. Dat speelt dus op dit moment. Belangrijk hierbij is de mestproblematiek en de evaluatie in 2016 van de maatregelen op dit terrein. De resultaten van die evaluatie komen daarna naar de Kamer. Die kunnen we hier weer laten zien, gerelateerd aan de nieuwe plannen.

Mevrouw Jacobi vroeg of waterkwaliteit en gebiedsdossiers ook een plek in de Omgevingswet krijgen. Gebiedsdossiers zijn belangrijk bij de integrale aanpak om te komen tot verbetering van de waterkwaliteit. Ze zijn ook belangrijk omdat daarin samenwerking van alle partijen en een integrale aanpak vooropstaan. Een dergelijke aanpak zou ook kunnen passen in een omgevingsvisie. Gemeenten moeten natuurlijk zelf zo'n omgevingsvisie opstellen, maar ze hebben dus alle mogelijkheden om die aanpak daarin op te nemen.

Over monitoring hebben we het al gehad. Er is gevraagd of het stroomgebiedbeheerplan van de Maas aan het Verdrag van Aarhus voldoet. De stroomgebiedbeheerplannen hebben tot afgelopen zondag ter inzage gelegen. Iedereen heeft daarop kunnen reageren en alle gegevens die zijn gebruikt, zijn openbaar. Ik ga er dus van uit dat we daarmee voldoen aan het Verdrag van Aarhus.

Op 22 juni heb ik de Kamer een brief gestuurd over de indirecte lozingen. Daarin staat dat de situatie sinds het verschijnen van het ILT-rapport in 2012 is verbeterd. Ook heb ik daarin geschreven dat er in de Omgevingswet een voorziening komt om de slagkracht van waterschappen te vergroten. Dat moet juist bij calamiteiten een oplossing bieden.

Ik kom op het Friese Front en de Centrale Oestergronden. In de Mariene strategie deel 3 staat het uitgangspunt genoemd dat er bodembeschermende maatregelen in het Friese Front en de Centrale Oestergronden moeten plaatsvinden. Ook het zoekgebied is aangegeven. De gebieden

zijn al in de Mariene strategie deel 1 aangewezen als zoekgebied. We zijn op dit moment met de visserij en met ngo's in overleg waarbij we bekijken in welke gebieden beschermende maatregelen moeten gaan gelden. Een van de uitgangspunten daarbij is dat de gevolgen voor de visserij minimaal moeten zijn. Er wordt ook een maatschappelijke kosten-batenanalyse gemaakt. Er is op dit moment nog geen besluit genomen. De Kamer zal worden geïnformeerd voordat de procedure wordt gestart om te komen tot een gezamenlijke aanbeveling met andere landen waar de visserij ook belangen heeft in deze gebieden. Onder andere de Belgische Staatssecretaris heeft mij daarop laatst nog gewezen. Mevrouw Ouwehand sprak over de Borkumse Stenen. Op 16 maart heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken de Kamer daarover een brief gestuurd. Daarin staat dat zij geen reden ziet om dit gebied aan te wijzen als Natura 2000-gebied. De Staatssecretaris heeft dit gemotiveerd door te schrijven dat met het Natura 2000-gebied de Klaverbank het habitattypen riffen van open zee al voldoende onder het beschermingsregime van Natura 2000 is gebracht. Je leert nog eens wat bij deze commissie. Of de Borkumse Stenen in de toekomst deel zullen zijn van een samenhangend en representatief netwerk van beschermde gebieden, zal blijken uit een evaluatie van het huidige netwerk. Die evaluatie komt volgens de Staatssecretaris van EZ ergens in 2017 of 2018 beschikbaar, dus bij de actualisering van de mariene strategie kan dit in de toekomst altijd weer een rol gaan spelen.

Daarmee ben ik door de punten over waterkwaliteit heen en kom ik op de punten over zoetwater. Dat zijn er veel minder. De heer Geurts vroeg of ik de hoofdlijnen van de stresstest kernachtig wil neerzetten. Bij de stresstest is de robuustheid voor cumulatieve effecten onderzocht. Denk daarbij aan het Volkerak-Zoommeer, de Nieuwe Waterweg en de nieuwe zeesluis bij IJmuiden. Uit die stresstest blijkt dat ons zoetwatersysteem robuust is en dat we voor de komende decennia ook de juiste maatregelen in het vizier hebben. We werken al een tijdje aan een adaptieve aanpak. Dat wil zeggen dat we om de paar jaar de zoetwateropgave opnieuw bekijken, net als de houdbaarheid van de adaptatiepaden. Dat doen we samen met andere overheden en met de vertegenwoordigers van de zoetwatergebruikers. We houden daarbij rekening met het klimaat en met andere ingrepen in het systeem om ervoor te zorgen dat we op tijd in actie kunnen komen. De initiatiefnemers van fysieke ingrepen zijn er overigens altijd verantwoordelijk voor om de negatieve effecten van extra verzilting te beperken of te compenseren. Ook als wij zelf programma's uitvoeren of maatregelen nemen die een negatief effect hebben, moeten wij daarvoor aan de lat staan.

Mevrouw Visser vraagt of we de stresstest over de periode na 2021 willen opnemen in het NWP2. De inzichten uit de recentelijk voltooide stresstest zoetwater zullen worden opgenomen in dat Tweede Nationaal Waterplan. In hoeverre ga ik ervoor zorgen dat in de praktijk ingrepen zoals een zout Volkerak-Zoommeer of verdieping van de Nieuwe Waterweg geen ernstige verziltingseffecten met zich meebrengen, vraagt de heer Geurts. Ik zei net al dat initiatiefnemers er ook voor moeten zorgen dat negatieve gevolgen zo veel mogelijk worden beperkt of gecompenseerd. Dat is een expliciet uitgangspunt van het Deltaprogramma en een belangrijk onderdeel van de besluitvorming over dit soort ingrepen. Bij het Volkerak-Zoommeer zijn er expliciet maatregelen opgenomen die verzilting van omliggende gebieden tegengaan en de zoetwatervoorziening op orde moeten houden. Het Havenbedrijf is zulke maatregelen op dit moment aan het onderzoeken bij de verdieping van de Nieuwe Waterweg. Op dit moment wordt uitgewerkt hoe bij de bouw van een grote nieuwe zeesluis bij IJmuiden een extra zoutlast op het Noordzeekanaal bij de bron kan worden voorkomen zodat ook elders in het systeem geen negatieve effecten optreden.

De heer Geurts heeft ook gevraagd hoe het zit met het tegengaan van de effecten van verzilting op de Lek. Hij vroeg ook waarom dat geen onderdeel is van het adaptatiepad zoetwater. Wij schatten in dat als er een probleem optreedt door indringing van zout op de Lek, wij dat met de huidige waterstaatwerken kunnen beheersen. Er zijn geen aanvullende investeringen nodig voor het tegengaan van zoutindringing op de Lek en zulke investeringen staan dus ook niet opgenomen in het adaptatiepad. Er zijn wel nadere uitwerkingen en afspraken nodig. In het kader van het Deltaprogramma Zoetwater wordt daaraan daarom gewerkt. Als er in de toekomst en op lange termijn toch nog knelpunten op dit vlak ontstaan, kunnen we dat altijd weer opnemen in een adaptatiepad zoetwater. Vooralsnog kunnen we de problemen echter met de huidige werken oplossen.

Moet het belang van zoetwater beter worden opgenomen, bijvoorbeeld met een verplichte zoetwatertoets bij ruimtelijke plannen en een m.e.r.? Er bestaat onder de bestaande regelgeving en straks onder de Omgevingswet een watertoets. Die moet plaatsvinden aan het begin van de planvorming. De gevolgen van ruimtelijke plannen voor de waterhuishouding, waaronder de waterkwaliteit, worden in die watertoets beschreven. Volgens mij krijg ik die vraag vanavond nog een keer, bij de behandeling van de Omgevingswet. Een aparte zoetwatertoets is dus overbodig, want dit is gewoon een onderdeel van het geheel. Tot zover mijn antwoorden op vragen over zoetwater.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Ik mis nog een antwoord op mijn vraag over indirecte lozingen bij calamiteiten. Waterschappen en veiligheidsregio's kunnen elkaar de zwartepiet daarbij nog weleens toespelen. Dat is volgens mij niet goed.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Ik heb iets gezegd over de indirecte lozingen. Er is daarbij sprake van een verbetering. Misschien ben ik niet specifiek op calamiteiten ingegaan. Dat heb ik echter wel gedaan in de brief die ik de Kamer op 22 juni heb gestuurd. Die is misschien pas net gearriveerd. In de Omgevingswet komt een voorziening om de slagkracht van waterschappen bij indirecte lozingen te vergroten. Dat moet juist bij calamiteiten een oplossing bieden. Daarover hebben we het ook vaak in de Stuurgroep Water gehad. Tot nu toe was het probleem dat de waterschappen geen doorzettingsmacht of -kracht hadden op momenten dat dat nodig was. Daarvoor is nu in de Omgevingswet dus een voorziening opgenomen waardoor de waterschappen wél mogelijkheden krijgen.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Deze vraag is mij gesteld door mensen van de waterschappen. Nu is het vaag. Is het straks eenduidig, zodat overheidsorganisaties elkaar niet meer de zwartepiet toespelen en verkeerd gedrag wordt gestimuleerd?

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Ja, dat is nu eenduidiger geworden. Waterschappen hoeven niet meer te wachten tot andere organisaties in actie komen. Ze kunnen nu zelf ook die actie afdwingen. De waterschappen zitten ook zelf bij die Stuurgroep Water en zijn hiermee akkoord gegaan. De waterschappen zijn overigens ook betrokken bij de Omgevingswet. De waterschappen zijn akkoord gegaan met de beschrijving die er nu in zit. Dat moet toch tot tevredenheid stemmen. Misschien dat dit nog niet tot in de diepte is doorgedrongen bij de waterschappen.

De heer **Geurts** (CDA): Ik kom toch nog even terug op de inlaatpunten langs de Lek. Deltares concludeert dat de voorziene maatregelen afdoende zijn maar dat de maatregelen wel frequenter en eerder moeten

worden ingezet en dat de verdringsreeks gevolgd moet worden. Die verdringsreeks is echter geen oplossing maar een protocol voor het verdelen van het tekort. Daarmee kom ik weer terug bij mijn vraag of wij er in Nederland rekening mee moeten gaan houden dat inlaatpunten langs de Lek gewoon verzilt raken. Of wordt er eerder ingegrepen door het kabinet?

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Wij hebben het Deltaprogramma Zoetwater opgenomen omdat wij sowieso meer rekening moeten gaan houden met verzilting. Als de zeespiegel rijst, komt er immers ook meer druk op de inlaatpunten te staan. Immers, het water stroomt dieper terug de rivieren in. Verder zakt Nederland nog steeds een klein beetje naar beneden doordat we een kunstmatig systeem hebben. Al die dingen zijn van invloed. Daarom is het Deltaprogramma Zoetwater vooral gericht op het beheer en behoud van een voldoende voorraad zoetwater. We houden dit in de gaten op alle plekken in Nederland waar dit verziltingeffect zich kan voordoen en we nemen dus ook maatregelen op al die plekken. We hebben dus de indruk dat je met de huidige waterwerken de verziltingsproblematiek bij de Lek kunt oplossen, maar ook dat blijven we monitoren. Mochten de zaken in de toekomst anders komen te liggen, dan kunnen we weer maatregelen nemen die daarop zijn gericht. Dit doen we in Nederland nu eigenlijk voor het eerst. In het verleden dachten we altijd: over die zoetwatervoorraad van ons hoeven we ons niet druk te maken, want zoetwater hebben we genoeg. Sinds het Deltaprogramma hebben we daarvoor dus een specifiek adaptief programma.

Ik kom nu bij het mapje met overige punten. Naar aanleiding van het advies van de Adviescommissie Water is gevraagd wat ik ga doen aan de knelpunten bij de koepelvrijstelling btw. Die commissie pleit voor een verdere aanpassing van de btw-richtlijn. Dat kan alleen maar in EU-verband gebeuren, want die richtlijn wordt ook in EU-verband vastgesteld. Daarvoor zou de Europese Unie eerst een voorstel moeten doen en vervolgens zouden alle lidstaten daarmee akkoord moeten gaan. Ik kan zeggen dat het nog wel even zal duren voordat zo'n verandering wordt doorgevoerd. Ik weet echter dat er vóór de zomer op initiatief van de Europese Commissie in het Btw-Comité verkennend zal worden gesproken over de grenzen die gelden bij de huidige koepelvrijstelling. Dan zal het Ministerie van Financiën namens Nederland ook deze specifieke problematiek aan de orde stellen.

De **voorzitter**: Op dit moment gaat de stemmingsbel. De Kamerleden moeten gaan stemmen.

Schorsing van 16.05 uur tot 16.25 uur.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Voor de schorsing heb ik het gehad over de koepelvrijstelling btw. Dat punt had ik afgerond. Er is gevraagd wat ik vind van het advies van de Adviescommissie Water over innovatie in de waterketen. Ik vind dat een waardevol advies. Samen met de partners van het Bestuursakkoord Water gaan we verder onderzoek doen. Volgens mij hebben we dat in de eerste behandeling al aan de orde gehad.

Over het behouden van de watertoets in de Omgevingswet heb ik het ook al min of meer gehad. In het Besluit kwaliteit leefomgeving wordt nu vastgelegd dat de watertoets verplicht is bij omgevingsplannen, projectbesluiten, omgevingsvergunningen voor activiteiten met gevolgen voor de waterhuishouding en voor onderdelen van de provinciale verordening. De heer Smaling vroeg of er ook in de toekomst voldoende drinkwater zal zijn. Ik weet niet hoe ver in de toekomst hij daarbij wil kijken. In ieder geval in de nabije toekomst zal er voldoende drinkwater zijn. Als bron

voor drinkwater heeft grondwater de voorkeur. Wij gebruiken voor het drinkwater in Nederland natuurlijk zowel grondwater als rivierwater. Grondwater is er voldoende beschikbaar, maar ook voor andere functies wordt er gebruikgemaakt van de ondergrond. Dat betekent dat er in voorkomende gevallen afwegingen moeten worden gemaakt. Daarbij zijn ook andere oplossingsrichtingen mogelijk, zoals interprovinciale leveringen en infiltratie van oppervlaktewater.

Mevrouw Hachchi en de heer Smaling hebben vragen gesteld over de drinkwatertarieven, naar aanleiding van het rapport hierover van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). In overleg met de drinkwaterbedrijven en de Vewin heeft de ILT afspraken gemaakt met de drinkwaterbedrijven. Er zijn verbetermaatregelen doorgevoerd. Het doel is om te komen tot voldoende transparantie. Ik kan de Kamer verzekeren dat hierbij een echte inhaalslag is gemaakt maar dat er nog steeds een aantal stappen gezet zal moeten worden naar aanleiding van de afspraken die zijn gemaakt. In de tweede helft van 2015 zal ik de Kamer een nieuw overzicht van de ILT sturen. Daarin zal staan hoe drinkwaterbedrijven het nu doen.

De heer **Smaling** (SP): De Minister doet alsof we naast elkaar aan de bar zitten, ik op zoek ben naar een gespreksonderwerp en ik haar dan maar vraag of er nog wel voldoende drinkwater is. Zo was mijn vraag niet bedoeld, hoewel ik er niets op tegen heb om met de Minister aan de bar te gaan zitten. In een rapport van het RIVM hierover wordt met een aantal scenario's gewerkt. In het scenario «Global economy» is er, als we geen maatregelen nemen, al in 2040 een aanzienlijk landelijk tekort, namelijk 300 miljoen m³ per jaar. Ik wilde de Minister dus om een reactie hierop vragen en dit was niet bedoeld als een gratuite opmerking dat we binnenkort droog zullen staan.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: De heer Smaling neem ik altijd zeer serieus. Dat weet hij. Ik had zijn opmerking niet gezien als een opmerking voor aan de bar, maar als een serieuze bijdrage aan dit algemeen overleg. Het RIVM schetst drie scenario's, waarbij er één uitkomt op een tekort van mogelijk 30%. In het rapport van het RIVM staat eigenlijk vooral wat er kan gebeuren. Het scenario waar de heer Smaling het nu over heeft, is het meest extreme scenario. We gaan ervan uit dat dat zich niet zal voordoen. Dat laat onverlet dat we samen met de provincies bekijken welke maatregelen nodig zijn als dat scenario zich toch gaat voordoen. De heer Smaling vraagt of er voldoende drinkwater is. Mijn antwoord op die vraag is dus: ja. We gaan ervan uit dat er voldoende grondwater beschikbaar zal zijn. Sluiten we onze ogen voor ontwikkelingen in de toekomst? Nee, want het RIVM schetst scenario's. We bekijken dus zelfs het uiterste scenario en wat we zouden moeten doen als dat scenario zich zou voordoen. De maatregelen moeten op provinciaal niveau worden genomen, want daar heeft men de mogelijkheden om die maatregelen te nemen. Ik heb het dus wel in beeld, maar ik verwacht eigenlijk niet dat dit echt een issue zal worden.

De heer **Smaling** (SP): Daarmee zegt de Minister ook dat er wat haar betreft geen aanleiding is om behalve de huidige inlaatgebieden en drinkwaterwinningsgebieden toch ook andere gebieden aan te wijzen? Zijn er volgens haar dus niet nu alvast wat grotere grondwaterbeschermingsgebieden nodig? Aanwijzen is daarbij misschien een groot woord, maar misschien is het toch verstandig om alvast een soort reservering te maken zodat er daar geen ander gebruik van de ondergrond zal plaatsvinden. Ik noem het voorbeeld van de afvalwaterinjecties in Twente. Dat zijn natuurlijk hopelijk slechts kleine calamiteiten. Als dit echter vaker gaat voorkomen in het oostelijk deel van het land, dan zijn we aardig in de aap gelogerd.

Minister Schultz van Haegen-Maas Geesteranus: De resultaten van de RIVM-studie vormen input bij de planMER Structuurvisie Ondergrond. Daarin wijzen we natuurlijk ook gebieden aan die we voor drinkwaterwinning, maar ook voor andere activiteiten onder de grond beschikbaar willen hebben. Uitgangspunt van de planMER is om ook bij het uiterste scenario in de drinkwaterbehoefte te kunnen voorzien. Daarbij heeft grondwater als bron de voorkeur. Provincies besluiten dus uiteindelijk over de vaststelling en de ruimtelijke inpassing van aanvullende strategische voorwaarden. Wij denken dat het stellen van zulke voorwaarden niet nu al nodig is, maar het komt dus wel aan de orde als we de Structuurvisie Ondergrond opstellen. Het is mogelijk dat we naar aanleiding daarvan wel of niet ervoor kiezen om extra reserveringen op te nemen. Ik zeg dus nogmaals dat alle scenario's worden meegenomen. Er wordt dus ook nagedacht over de vraag of je daarvoor nu al moet reserveren of niet.

De heer Smaling heeft ook gevraagd of de drinkwatertarieven door de problemen met geneesmiddelenresten niet te hoog worden. Daar is nu nog geen sprake van. Ik bekijk natuurlijk wel, samen met de waterschappen en drinkwaterbedrijven, welke zuiveringsopgave we gezamenlijk wenselijk achten. Daaraan gaat de vraag vooraf wat we er allemaal uit willen halen. Hoe ver wil je gaan? Hoeveel heb je daarvoor over? Wie betaalt het? Kiezen we voor end-of-pipe-oplossingen of nemen we maatregelen aan het begin van de keten door bepaalde producten te verbieden? We zijn nu de inventarisatie aan het opstellen. Zodra die is afgerond, kom ik in de Kamer terug om gezamenlijk vast te stellen hoe we de financiering gaan inrichten, waar de kosten komen te liggen en hoe ver we willen gaan.

Mevrouw Hachchi heeft gevraagd naar de strategie bij het probleem van geneesmiddelenresten in het water. I en M dringt er bij de Europese Commissie op aan om vaart te maken met de ontwikkeling van de geneesmiddelenstrategie. Een Europees kader is hierbij van belang omdat je hierbij natuurlijk ook te maken hebt met Europese toelatingsprocedures van geneesmiddelen. Wij werken aan een ketenaanpak voor geneesmiddelen om daarmee op de meest effectieve plekken in de geneesmiddelenketen maatregelen te kunnen nemen. De Staatssecretaris heeft daar volgens mij al meermaals over verteld. Bij ziekenhuizen worden bijvoorbeeld maatregelen genomen om resten van geneesmiddelen op te vangen. Alle sectoren die betrokken zijn bij de geneesmiddelenketen dragen hieraan bij vanuit het eigen handelingsperspectief. Ik noem de farmaceutische bedrijven, de zorg en de watersector. Ik tipte net de ziekenhuizen al aan. Zij geven het onderwerp afvalwater een plek in hun duurzaamheidsbeleid, bijvoorbeeld door gebruik te maken van het Pharmafilter-concept, waarmee resten van geneesmiddelen uit het afvalwater kunnen worden gefilterd. Met het Milieu Platform Zorgsector wordt onderzocht hoe de afbreekbaarheid van bijvoorbeeld röntgencontrastmiddelen kan worden meegenomen in het inkoopbeleid van ziekenhuizen. We gaan dus heel ver naar de voorkant, tot en met het inkoopbeleid. Daarmee willen we voorkomen dat stoffen überhaupt in het water komen. We voeren ook discussie over de vraag hoe de stoffen die eenmaal in het water zijn gekomen, er op de beste manier uit te halen zijn en hoe ver we daarin willen gaan.

De heer Smaling heeft ook gevraagd naar de maatregelen op het vlak van bodemdaling. Ik heb volgens mij al eerder gezegd dat ik er vanuit mijn systeemverantwoordelijkheid samen met mijn collega van EZ en die van BZK zorg voor wil dragen dat de informatievoorziening en de kennisinfrastructuur over de bodembeweging in Nederland goed op orde komen, dat iedereen toegang heeft tot de juiste informatie en tot complete informatie. De uitvoering van de motie-Smaling wordt ook opgepakt door de stuurgroep Nationale Informatievoorziening Bodembeweging (NIB). Die stuurgroep is helemaal dankzij de heer Smaling tot stand gekomen.

Daarin zijn het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, het Ministerie van Economische Zaken en het Ministerie van Binnenlandse Zaken vertegenwoordigd. Deze stuurgroep richt zich op het maken van die nationale strategie. Daaraan wordt dus gewerkt. Daarbij komt ook de relatie tussen bodemdaling en waterhuishouding aan de orde, in aanloop naar de nationale omgevingsvisie, waarbij het Rijk ook een gezamenlijk proces van cocreatie zal starten met andere overheden en stakeholders. Daarbij zal worden bekeken wat we op dit vlak kunnen doen. De Nationale Informatievoorziening Bodembeweging wordt momenteel vormgegeven. Ik kan dus nog niet zeggen wanneer die tot stand zal komen en of die informatie al beschikbaar is. Dat weten we nog niet, maar volgens mij ben ik wel ingegaan op het proces. Daar vroeg de heer Smaling om.

Mevrouw Visser vroeg naar de opvolging van de adviezen van de Visitatiecommissie Waterketen. Die adviezen worden opgevolgd door alle overheden en de sector. We hebben toen ook gerapporteerd dat bijna alles werd gehaald, maar dat de laatste loodjes het zwaarst wegen. We zitten er achteraan dat alles wordt gehaald. Het is dus niet zo dat we het laatste stukje laten zitten en het nu goed genoeg vinden. We denken dat ook het halen van de laatste punten heel voorspoedig gaat en dat de totale opgave van het Bestuursakkoord Water binnen bereik ligt. We zullen de rapportage over de voortgang jaarlijks meenemen in de «Staat van het water». De Kamer kan dat dus controleren.

De woordvoester van de VVD heeft ook gezegd dat ze blij is dat er voor de legionellabestrijding nu doelwetgeving in plaats van middelwetgeving komt. Zij zei ook dat er een voorstel van de VVD op dat vlak komt. Daarnaast ben ik natuurlijk heel benieuwd. Ik ben zelf laatst de naleving van legionellamaatregelen in park Duinrell eens gaan controleren. Dan kom je toch wel een hoop gekke regeltjes tegen. Je kunt je bij veel van die regels afvragen hoe nuttig en noodzakelijk ze zijn. Ze zijn natuurlijk allemaal ooit ontstaan naar aanleiding van de dramatische gebeurtenissen bij Bovenkarspel, maar we moeten wel bekijken of de regels en het beleid dat we hebben opgesteld uiteindelijk wel passen bij de realiteit van nu.

De heer Geurts heeft het gehad over de kokkelvisserij en windparken. Hij vroeg of vissers moeten omvaren voor de windparken of voor andere economische activiteiten op zee. In het ontwerp van het Nationaal Waterplan en de beleidsnota heb ik juist geschreven dat ik activiteiten van vissers binnen de parken mogelijk wil maken. Daarnaast zijn wij nu onderzoek aan het doen. Daarbij moeten belangen en functies zorgvuldig tegen elkaar worden afgewogen. Er kan worden gevestigd rondom de windparken. Daarbij geldt een veiligheidsgrens van 500 meter. We zijn dus nu ook aan het onderzoeken of vissen in de parken tot de mogelijkheden behoort.

Mevrouw Hachchi vroeg of er ook geld uit Europa beschikbaar is voor de geneesmiddelenstrategie. Ja, voor onderzoek is een fonds van 10 miljoen beschikbaar. Wij zetten er zeker actief op in door ook onze onderzoeksvragen in te brengen in dat onderzoeksprogramma.

Een stap richting modernisering van de zwembadregelgeving is voor ons van groot belang. Na meer dan 30 jaar is het nodig om die regelgeving te moderniseren. Mevrouw Visser sprak hierover. Het is ook van belang om hierbij nadrukkelijk oog te hebben voor de baten en de lasten voor de sector, en ook voor een mogelijke koppeling met andere dossiers. Door die koppeling met andere dossiers zal de aangepaste regelgeving later in werking treden dan ik in mijn brief schreef.

Hiermee ben ik volgens mij ingegaan op alle vragen die zijn gesteld. Achteraf gezien ben ik nog niet diep genoeg ingegaan op de motie-Jacobi/Hachchi over waterkwaliteit in verband met het Deltaplan Zoetwater en waterkwaliteit. Ik heb tijdens het wetgevingsoverleg gezegd dat ik in mijn rol van Minister van I en M ook waterregisseur ben. Ik stop daar ook veel energie in. De Adviescommissie Water zie ik daarbij als ondersteuning. Ik

maak ook gebruik van de door de Adviescommissie Water voorgestelde strategie. Er zijn wel extra inspanningen nodig om de gestelde doelen te halen. Daarover hebben we het al eerder gehad. Ik noem de nutriënten, de bestrijdingsmiddelen, de resten van geneesmiddelen en plastics. Ik kom daartoe in nauwe samenwerking met de Staatssecretaris van I en M en de Staatssecretaris van EZ. De samenwerking met bestuurlijke partners zoals de Unie van Waterschappen, het IPO, de VNG en de Vewin geven we vorm in de Stuurgroep Water, waarin het Ministerie van Economische Zaken ook vertegenwoordigd is. Dit jaar is het Nationaal Bestuurlijk Overleg Deltaprogramma opgegaan in de Stuurgroep Water. Dat heb ik eerder al gezegd. Daarmee worden de onderwerpen zoetwater, waterkwaliteit, het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer en met name de Kaderrichtlijn Water nu op het hoogste bestuurlijke niveau in samenhang besproken en sturen we bij de concrete uitvoeringsmaatregelen op een directe doorwerking van de verbinding tussen waterkwaliteit en zoetwater. De stuurgroep houdt zich intensief bezig met de beleidsimpuls op waterkwaliteit om zo de doelen voor waterkwaliteit ook te halen. In april is er een aanpak besproken. Eind mei is er een bestuurlijke conferentie gehouden waarbij ook het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties betrokken waren. In oktober bespreken we in de stuurgroep de resultaten. De resultaten, waarvan we de bouwstenen ook vandaag bespreken, zal ik verwerken in het definitieve NWP2. Dat wordt uiterlijk 22 december 2015 vastgesteld en zal dan ook naar de Kamer worden gestuurd. Volgens mij heb ik hiermee nog concreter gemaakt wat er op dit vlak allemaal is gebeurd.

De voorzitter: Ik dank de Minister hartelijk voor haar bijdrage in de eerste termijn. Voor de tweede termijn heeft iedere woordvoerder twee tot maximaal drie minuten spreektijd.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de Minister voor de antwoorden op de vele vragen die zijn gesteld. Ik wil met het laatste door de Minister genoemde punt beginnen. Ik ben op zich positief over wat er allemaal al is gedaan om de waterkwaliteit te verhogen en voldoende zoetwater te behouden. Daar wordt ook om gevraagd in de motie-Jacobi/Hachchi. Ik zou graag willen dat we niet in december, maar al bij het wetgevingsoverleg over water in november de eerste contouren van een programma ontvangen. Ik doel dus op het Deltaprogramma Zoetwater, op voldoende zoetwater en op waterkwaliteit. Dit moet echt resultaatgericht zijn en er moet bij staan waar het geld vandaan komt. Dit moet ook strak gematcht zijn met problemen rond vervuiling door meststoffen, resten van geneesmiddelen, gewasbeschermingsmiddelen en microplastics. Dat zijn immers de grote jongens. Kan de Minister dit dus al inbrengen bij het WGO? Dat zou ik echt heel geweldig vinden.

Ik kom nog even terug op de monitoring op basis van het «one out/all out»-principe. Daarbij worden in feite zaken alleen maar meegeteld als je ze voor 100% haalt. De Minister zegt nu dat we het in 2027 voor elkaar zullen hebben en dat het moet lukken als we goede programma's maken. Het PBL zegt echter: zoals het nu gaat, zouden we maar op 15% uitkomen. Dat is wel een heel groot verschil.

Volgens mij zou je voor het Volkerak-Zoommeer het plan-Spaargaren en het plan voor de permanente oostelijke aanvoer in samenhang moeten beoordelen. Welke effecten zullen de plannen hebben op het hele deltagebeuren? Ik kan niet helemaal beoordelen of het, ook technisch gezien, terecht is dat het plan voor de permanente oostelijke aanvoer nu een paar jaar blijft liggen. Ik zou wensen dat deze twee plannen ook nog eens goed in hun samenhang zouden worden benaderd en onderzocht. In de eerste termijn ben ik vergeten om de Minister te complimenteren voor de manier waarop zij omgaat met de oude veendijken. We gaan er eind augustus op bezoek met mevrouw Visser van de VVD. Ik vind het

toch erg mooi hoe de Minister dat heeft opgepakt. Dat moet even gezegd worden.

Er komt nog iets over de kwestie in de tuinbouw. Ik heb zojuist in de pauze van mensen van Natuur & Milieu begrepen dat zij daarmee in ieder geval niet hebben ingestemd. Zij zijn kritisch over een aantal onderdelen die daarin zitten. Daardoor komen we waarschijnlijk niet echt goed vooruit. Heb ik nog spreektijd, voorzitter?

De **voorzitter**: Nee, absoluut niet meer.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Oké, dan heb ik nog een korte slotopmerking. Die gaat over het MIRT-onderzoek naar het estuarium Eems-Dollard. Daarvoor heb ik tijdens alle overleggen water wel aandacht gevraagd. Ik ben blij dat dit MIRT-onderzoek nu wordt gedaan. Ik kom daarop graag in het najaar terug. Ik hoop dat het Rijk zich er ook volop voor zal inzetten om dit verder tot een succes te maken. De mensen daar hebben hierop al jaren gewacht.

De heer **Geurts** (CDA): Ik merk wel dat ik nog veel kan leren van mevrouw Jacobi over de manier waarop je je spreektijd kunt oprekken.

De **voorzitter**: Als je aardig bent tegen de voorzitter ...

De heer **Geurts** (CDA): Dat is duidelijk.

Voorzitter. Ik dank de Minister voor haar antwoorden. We zijn gewend dat zij korte en krachtige antwoorden geeft en helder is, en dat was ook vanmiddag weer het geval. Dat belooft wat vanavond, als we de Omgevingswet behandelen in de plenaire zaal.

De Adviescommissie Water stelt dat er veel wordt geïnnoveerd maar dat er ook veel belemmeringen voor innovatie zijn. Ik ben blij dat de Minister daar oog voor heeft. Hoe kan de Kamer zicht krijgen op de voortgang bij het oplossen van die belemmeringen? Daarbij denk ik niet alleen aan de btw-regelgeving, maar ook aan de afvalstoffenwetgeving. De commissie zou graag zien dat dat laatste punt met voorrang wordt aangepakt. Er zijn beperkingen ten aanzien van terugwinning en het leveren van grondstoffen aan derden, bijvoorbeeld vanuit de waterschappen. Hoe kan de Kamer de voortgang bij het komen tot een oplossing volgen? Is het mogelijk dat de Minister in het najaar de Kamer een overzicht levert van de belemmeringen voor innovatie, met daarbij een tijdpad voor de oplossingen? Daarbij zou ook moeten staan welke belemmeringen niet kunnen worden weggenomen. Als zij zo'n overzicht kan toezeggen hoef ik daarover geen motie in te dienen.

De Minister heeft verder een belangrijke uitspraak gedaan over de toekomstvisie natuur en water van Economische Zaken. Ze heeft gezegd: de waterveiligheid staat voorop en koppeling met andere wensen is mogelijk mits EZ meebetaalt. Ik ben heel dankbaar voor die uitspraak en ik denk dat dat een goede zaak is.

Ik kom ook nog even terug op de visserij en het varen van vissersboten door de bestaande en de nieuwe windmolenparken. In de Beleidsnota Noordzee staat op pagina 69 dat er daarvoor belemmeringen zijn voor kotters en vissersschepen groter dan 24 meter. Schepen van 24 meter of minder kunnen wel door de parken varen. Ik vraag de Minister of vissersschepen tot 45 meter ook de mogelijkheid krijgen om door die parken te varen. Kan dat worden gezien en, zo ja, op welke termijn kan dat gebeuren?

Mevrouw **Hachchi** (D66): Voorzitter. Ik dank de Minister voor haar antwoorden. Ik kan mij aansluiten bij wat mevrouw Jacobi heeft gezegd over de uitwerking van de motie-Jacobi/Hachchi. Ook ik vind het te lang duren als het Tweede Nationaal Waterplan pas eind dit jaar komt, want de

motie is met name bedoeld om die samenhangende aanpak en onafhankelijke regie vertaald te zien in lijnen van beleid. Ik kan mij dus aansluiten bij wat mevrouw Jacobi hierover zegt.

Volgens mij is de vraag blijven liggen in hoeverre de Minister concreet gaat spreken met bouwbedrijven over innovatie op het vlak van water. Gaat zijn met deze bedrijven bekijken of het aanbestedingsproces kan worden geoptimaliseerd, gericht op innovatie? Ik wil graag dat de Minister daarover heel helder is.

De Minister heeft ook aardig wat toezeggingen gedaan. Daar ben ik blij mee. De eerste die ik wil noemen, gaat over de piekbelasting bij Lobith. Volgens mij is het nu met name aan u, voorzitter, om straks bij het herhalen van de toezeggingen scherp te krijgen wanneer de Kamer hierover iets krijgt en wat dan.

De uitwerking van wat de Minister heeft toegezegd over Oudeschild op Texel zullen we terugzien in de begroting. In de eerste ronde heeft de Minister gezegd dat ze begrijpt wat Oudeschild wil en dat ze best wil kijken naar een oplossing. Natuurlijk is daarbij cofinanciering nodig. In haar tweede ronde wilde ze het probleem echter alweer helemaal bij de Kamer neerleggen. Een eerste stap zou zijn dat de Minister bekijkt of ze met de desbetreffende partijen tot een oplossing kan komen. Ik hoop dat ze op die manier in de discussie staat.

De toezegging over de drinkwatertarieven zie ik tegemoet. Mij is nog niet duidelijk wat de Kamer wanneer hierover kan verwachten. Datzelfde geldt voor de toezegging over opgaven voor medicijnresten bij de waterzuivering. De Minister heeft gezegd ook hierover het een en ander naar de Kamer te zullen sturen, maar mij is niet helder wanneer.

Ik eindig met de Natuurambitie Grote Wateren. Daarover heeft de Minister veel gezegd, maar zij heeft geen antwoord gegeven op een vraag die ik hierover heb gesteld. Er zijn hierbij heel veel partijen betrokken. Binnen het kabinet zijn hierbij ook al drie bewindspersonen betrokken. Wie is nu eigenlijk de eigenaar? Wie is er verantwoordelijk? Wie heeft de regie? Bij interrupties verwijst de Minister ook naar diverse Staatssecretarissen. Ik snap dat zij dat doet als we het hebben over specifieke onderwerpen, maar het is ook ontzettend belangrijk dat iemand de verantwoordelijkheid voor het voeren van een goede regie op zich neemt.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Hachchi. We zullen nog even puzzelen op de toezeggingen en hoe concreet ze wel of niet waren.

De heer **Smaling** (SP): Voorzitter. Ik dank de Minister voor haar antwoorden.

We komen dus nog te spreken over die 18.000 m³. Ik zal bekijken of ik mijn collega's enthousiast kan krijgen voor een technische briefing hierover. Komt de systematiek specifiek rond Varik sowieso in een MIRT-verkenning terecht, of is dat nog afhankelijk van de vraag of wij hier nog een discussie voeren over de 18.000 m³ en de vraag in hoeverre er terecht voor die waarde is gekozen?

De Staatssecretaris zal de Kamer een brief schrijven waarin ze de Kaderrichtlijn Water weegt ten opzichte van het toelatingsregime van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Kan zij dat uitbreiden door daarin ook de Nitraatrichtlijn te laten meenemen?

Ik heb ook gesproken over de strategische grondwaterreserves. Als niemand anders een VAO aanvraagt, heb ik ook niet veel zin om nog een VAO aan te vragen, maar ik zou het wel fijn vinden als de Minister zou kunnen toezeggen dat ze de discussie over de strategische grondwaterreserves aangaat met de provincies en de drinkwaterbedrijven en dat ze dat gaat doen op basis van die scenario's. Op die manier kunnen we er bij de behandeling van STRONG op terugkomen, of in het najaar bij het WGO. Als zij dat toezegt, kan ik daarmee leven.

Ten slotte dank ik de Minister voor alle activiteiten die blijkbaar al rond het thema «slappe bodems» zijn ondernomen. Ik zie met belangstelling de berichten over de vorderingen tegemoet.

De **voorzitter**: U had het over een VAO, mijnheer Smaling. Er is in de eerste termijn al een VAO aangekondigd en aangevraagd door mevrouw Ouwehand namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Visser** (VVD): Volgens mij wilde mevrouw Ouwehand het wel of niet aanvragen van een VAO laten afhangen van de vraag in hoeverre ik voor haar toezeggingen zou kunnen binnenharken, voorzitter.

De **voorzitter**: Ah, dan wordt het nog spannend. Ik mag geen conclusies trekken, maar toch verwacht ik dat mevrouw Ouwehand een VAO gaat aanvragen.

Mevrouw **Visser** (VVD): Voorzitter. Ik dank de Minister voor haar uitgebreide beantwoording en voor de toezeggingen die ze heeft gedaan. Ik vind het belangrijk om nog eens te benadrukken dat er ook heel veel gebeurt op het vlak van waterkwaliteit en waterveiligheid. Dat vergeten we misschien weleens, gezien alle vragen en de dynamiek die er ontstaat. Er zijn veel zaken waarover we nu geen vragen hebben gesteld, maar die op dit moment wel gewoon lopen en die ontzettend belangrijk zijn. Ik noem als voorbeeld de herziening van de Afsluitdijk. De plannen rond Varik zijn hier al genoemd. Er lopen op dit moment heel grote projecten. Wat ons betreft spreken we in het najaar over de manier waarop al die inspraakprocedures nu lopen. Oftewel, er gebeurt ontzettend veel en daarop mogen we volgens mij best trots zijn. Er zijn nog enkele punten die ik niet heb kunnen aanroeren in mijn eerste termijn en die ik nu in mijn tweede termijn even kort naar voren wil brengen. In de eerste plaats noem ik het principe van «de vervuiler betaalt». Daarover hebben we het vorig jaar ook uitgebreid gehad. In haar brief schrijft de Minister hierover dat zij in het voorjaar met een uitwerking op dit punt zal komen. Inmiddels is het juni. Ik ben dus zeer benieuwd naar die uitwerking. Juist hierbij ben ik benieuwd naar wat een en ander in economisch opzicht gaat betekenen. Ik zei in de eerste termijn al dat ik in dit dossier vaak aandacht mis voor de economische gevolgen van maatregelen voor de sectoren. Ik denk daarbij zowel aan de visserij als aan de landbouwsector. Ik ben ook benieuwd naar de economische gevolgen van dit soort principes die nu worden uitgewerkt. Wat verstaan we onder het principe «de vervuiler betaalt»? Welke kosten worden er toegerekend? Welke prijsmechanismen zullen daarbij een rol gaan spelen? Dit zijn wat mijn fractie betreft typisch politieke onderwerpen. Het is belangrijk dat er tijdig wat kaders worden meegegeven. Het zal niemand verbazen dat de VVD over dit economisch principe een uitgesproken mening heeft.

De Minister is niet ingegaan op adaptief beheer als een van de uitgangspunten van het Nationaal Waterplan. Wat mijn fractie betreft is dat wel een heel belangrijk uitgangspunt. We hadden het juist over de Kaderrichtlijn Water, de Kaderrichtlijn mariene strategie en enkele andere maatregelen. Daarbij geldt dat het adaptieve beheer ook behelst dat we niet alleen maatregelen bijplussen, maar ook maatregelen afminnen. Ik zou de Minister dat graag horen bevestigen.

We missen in de discussie ook een beetje het aspect van de kosteneffectiviteit van alle maatregelen. Dat zou volgens mijn fractie een van de uitgangspunten moeten zijn voor de Kaderrichtlijn Water en de Kaderrichtlijn mariene strategie. De Minister heeft toegezegd dat zij een aantal dingen op een rijtje gaat zetten. In hoeverre zijn al die maatregelen kosteneffectief? We zien te vaak dat er maatregelen worden genomen die misschien wel goed voelen, maar toch niet altijd goed werken. Ik had het

net in een interruptie over de Natuurambitie Grote Wateren. Wat mijn fractie betreft past dat plan in die lijn. We horen de Minister zeggen dat het een droom is. Ik zei al dat iedereen mag dromen, maar dit mag er volgens mij niet toe leiden dat mensen zich zorgen gaan maken over de waterveiligheid. Dat is wel gebeurd naar aanleiding van dit rapport. We zijn blij met de toezegging van de Minister dat zij bij de uitwerking van de plannen het belang van waterveiligheid voorop heeft staan. Aanvullende natuurambities kunnen niet uit het Deltafonds worden gefinancierd, maar zullen moeten worden bekostigd vanuit aanvullende begrotingen. Wij zullen bekijken hoe dat zal worden ingevuld.

Er is ook gesproken over het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Bij het werkbezoek dat ik in dat kader heb afgelegd, is mij opgevallen dat er op dit moment ontzettend veel innovaties kleinschalig worden toegepast. Het probleem blijkt niet zozeer te zitten in een gebrek aan financiële middelen – die zijn er voldoende beschikbaar – als wel in het «oude denken» en in de «muur van bureaucratie» waar men tegen aanloopt. Men probeert dingen voor elkaar te krijgen, maar bij bijvoorbeeld de waterschappen en de provincies vindt men dan dat het daarbij gaat om «hun» watersysteem. Men loopt ertegen aan dat zo'n innovatie niet past in het plaatje van het waterschap of de provincie. Ik roep de Minister daarom op om niet alleen financieel bij te dragen aan de innovaties, maar ook bij te dragen aan het slechten van die bureaucratische muur. Volgens mij gebeurt er namelijk ontzettend veel en moeten we innovatie belonen in plaats van tegenwerken.

De **voorzitter**: Voordat de Minister begint met haar tweede termijn wil ik het even hebben over de toezeggingen. Een antwoord van de Minister op een vraag is niet direct een toezegging. Iets is pas een toezegging als er ook een termijn aan is gekoppeld. Dat is de manier waarop we met z'n allen hier het begrip «toezegging» gebruiken. Mochten we er straks niet uitkomen of iets is toegezegd of niet, dan zeg ik nu alvast dat we dan op basis van het verslag gaan bekijken wat er wel of niet is toegezegd. Ik meld hier dus alvast de regels over wat een toezegging is en wat geen toezegging is. We gaan luisteren of de Minister in haar tweede termijn dingen toezegt of niet toezegt.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Volgens mij is er inderdaad een onderscheid tussen enerzijds het beantwoorden van een vraag en anderzijds het leveren van iets nieuws dat er nog niet was. Volgens mij ligt daar het onderscheid tussen een toezegging en een antwoord.

Voorzitter. Er is mijn gevraagd om in november in plaats van in december inzicht te geven in samenhang, waterkwaliteit en de punten die mevrouw Jacobi en mevrouw Hachchi noemden. De Verklaring van Amersfoort is het vehikel waaronder die samenwerking wordt vormgegeven. Ik verwacht dat partijen die nu de Verklaring van Amersfoort aan het schrijven zijn tot een actieplan zullen komen, wat een mooie basis zal zijn voor het verhaal waar mevrouw Jacobi om vraagt. Ik verwacht ook dat ik dat in november aan de Kamer kan geven, zodat zij op basis daarvan met mij goed de discussie kan voeren over het Nationaal Waterplan.

Mevrouw Jacobi heeft ook gevraagd hoe het zit met de samenhang tussen het plan-Spaargaren en de permanente oostelijke aanvoer. Het plan-Spaargaren is weliswaar waarschijnlijk al eerder klaar, maar dat betekent niet dat daarover dan al direct besluiten zullen worden genomen en dat het plan direct uitgevoerd zal worden. Zoals de Kamer weet, is dit een langetermijnversie. De Kamer heeft dus tijd genoeg om dit plan in samenhang met het andere plan, over de oostelijke aanvoer, te bekijken. De oproep om dit in samenhang te bekijken, staat nu op papier en zit in mijn hoofd, dus dat kunnen we gaan doen.

Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving is maar 15% van het doel bereikt, maar het effect waarover het PBL het heeft, is gebaseerd op dat «one out/all out»-principe. Ik zet in op het volledig bereiken van het doel in 2027. Daaraan ga ik gewoon werken en daaraan moeten we al het mogelijke doen.

Het compliment over de oude veendijken heb ik gehoord.

Er is gevraagd om een kanttekening bij de brief van de Staatssecretaris over de glastuinbouw omdat volgens mevrouw Jacobi natuur- en milieuorganisaties het er niet mee eens zijn. Ik stel ook nu maar weer voor om dit te betrekken bij het AO van volgende week over mestbeleid. Dan kan de Kamer daar wat dieper op ingaan.

Mevrouw Jacobi merkte ten slotte op dat zij blij is dat het onderwerp Eems-Dollard nu in het MIRT staat.

De heer Geurts van het CDA heeft gevraagd hoe er uiteindelijk met de belemmeringen voor innovaties kan worden omgegaan. Ik ben bereid om bij het wetgevingsoverleg over water dit punt mee te nemen, de Tweede Kamer daarvoor een lijst van belemmeringen te geven en daarbij te schrijven welke aanpak er nodig is, wat mogelijk is en wat niet mogelijk is. In de tussentijd krijg ik graag input van alle partijen in het veld over dingen die daarbij spelen. Dat zeg ik maar direct, nu de microfoon toch openstaat. Welke belemmeringen spelen er bijvoorbeeld bij de waterbouwers en hoe kunnen ze worden weggenomen?

De heer Geurts sprak ook nog over mogelijkheden voor doorvaart van vissersboten. Ik zei al eerder dat er gesprekken gaande zijn waarbij wordt bekeken hoe de visserij ook gebruik kan maken van de ruimte die door de windmolenparken wordt ingenomen. Er lopen zulke gesprekken, niet alleen met de visserijsector maar ook met de recreatiesector. Uiterlijk in december moet daarover uitsluitel komen. Ik kan nu dus niet zeggen dat kotters tot 45 meter wel of niet in de windmolenparken zullen kunnen gaan vissen. Ik vind dat we dit gewoon even samen moeten besluiten.

Mevrouw Hachchi heeft gevraagd wanneer de informatie over de drinkwatertarieven beschikbaar komt. Ik heb al gezegd dat ik die later dit jaar zal leveren. Dat wil mevrouw Hachchi waarschijnlijk iets meer gespecificeerd van mij horen. Ik zal die informatie najaar 2015 leveren. Er is ook nog gesproken over de problemen met medicijnresten. We werken nu met een ketenaanpak. Een onderdeel daarvan is de discussie over waar er gezuiverd moet worden. Dat heeft een directe relatie met de kwaliteit van het drinkwater. Eind 2015 komt het stappenplan daarvoor beschikbaar.

Mevrouw Hachchi heeft ook nog eens aandacht gevraagd voor Oudeschild. Ik zal in de rapportage over het Hoogwaterbeschermingsprogramma schrijven hoe het staat met de financiële bijdragen aan dit project en aan alle andere hoogwaterbeschermingsprojecten. Daarover mag de Kamer haar oordeel hebben. Ik zeg nogmaals helder dat ik te maken krijg met financiële problemen als ik hier nu zeg: ik ga de problemen voor Oudeschild oplossen. De wensen voor Oudeschild concurreren met veiligheidsprojecten. Ik heb al gezegd dat het niet mijn voorkeur heeft om deze wensen vóór veiligheid te laten gaan. Misschien kunnen we in de tussentijd iets slims bedenken, maar vooralsnog is dus wat ik zojuist heb geschetst mijn lijn.

De heer Smaling vraagt of bij de beschrijving van de samenhang tussen gewasbeschermingsmiddelen en de Kaderrichtlijn Water ook de Nitraatrichtlijn kan worden betrokken. In de brief die de Staatssecretaris hierover al eerder heeft toegezegd, kan inderdaad ook de Nitraatrichtlijn worden betrokken, zoals de heer Smaling wenst.

De MIRT-verkenning Varik-Heesselt start op z'n vroegst in oktober. Het is nog de vraag of die MIRT-verkenning wordt gestart, op basis van een nog af te ronden rivierstudie. Daarbij speelt ook dat aantal van 18.000 m³ water bij Lobith een rol. Zo'n verkenningsbesluit zal dus plaatsvinden op basis van alle beschikbare informatie. Het rivierverkenningbesluit moet

dus nog worden genomen. De heer Smaling heeft om een technische briefing gevraagd en hij wil misschien naar aanleiding daarvan ook wel een debat voeren. Dit wordt dus niet al in gang gezet zonder dat de Kamer daarover nog iets kan zeggen.

De heer Smaling heeft ook nog een vraag gesteld over drinkwaterscenario's. Ik ga zeker met de provincies en de drinkwaterbedrijven de uitkomst van het RIVM-rapport bespreken. Dat zal ook terugkomen in de behandeling van de Structuurvisie Ondergrond. De heer Smaling vroeg mij om daaraan nog wat woorden vuil te maken. Ik zal niet alleen dat doen, maar ik zal er ook voor zorgen dat dit onderwerp wordt geagendeerd in de Stuurgroep Water, zodat ook expliciet aan de andere partijen wordt gevraagd of men er behoefte aan heeft om extra gebieden te reserveren. Als ze daar behoefte aan hebben, zullen we vragen hoe we dat moeten gaan doen. Als er geen behoefte aan is, wil ik weten waarom niet. Mevrouw Visser is blij met de herziening van de Afsluitdijk. Zij heeft gevraagd of er bij het adaptief beheer niet alleen maatregelen bij komen, maar ook maatregelen verdwijnen. Dat is zeker het geval. Als blijkt dat maatregelen niet nodig zijn, dan moet je ze ook niet willen inzetten. Daardoor is het ook mogelijk dat er besparende maatregelen worden genomen, of geld anders of beter wordt ingezet. Dat zie je natuurlijk ook wel gebeuren nu we naar een andere normering zijn gegaan. We kunnen constateren dat investeringen op een aantal plekken minder zinvol zijn. Dan moet je het op een andere manier gaan doen.

De discussie over betalen voor gebruik wordt gevoerd. Daarover heb ik ook al een adviesrapport ontvangen, maar dat wil ik eerst nog met alle betrokken partijen bespreken in de Stuurgroep Water. Daarna komt het rapport ook naar de Kamer. Dan kan de Kamer beoordelen of de verhouding goed is. Ook hierbij moeten we weer in ogenschouw nemen dat het belang van water niet het enige belang is op deze wereld. Er zijn ook andere belangen, zoals economische belangen en ondernemersbelangen.

Mevrouw Hachchi vraagt mij om bij het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer bureaucratische belemmeringen weg te nemen. Dat doe ik graag. Als je met elkaar goede ideeën hebt en je bent het er met elkaar over eens dat het goede ideeën zijn, moet je niet vervolgens struikelen over belemmerende regelgeving. Je moet dan vooral goed bekijken hoe het wél moet. Als de sector hierover nu al concrete ideeën heeft, dan ontvang ik die graag, want dan kan ik ook zelf even bekijken hoe we eventuele problemen kunnen oplossen. RWS zet hiervoor mensen en middelen in. Ik kom nog even terug op het betalen voor gebruik. Na de zomer ontvangt de Kamer een brief waarin de verdere voortgang over de duurzame financiering wordt beschreven. Dat had ik al gezegd. Volgens mij heb ik daarmee alle vragen wel beantwoord, maar ik zie aan de Kamerleden dat ik het een en ander vergeten ben.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik heb nog een vraag gesteld over de Natuurambitie Grote Wateren, de regie en de verantwoordelijkheid daarbij.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: O ja. Dat is heel simpel. Die Natuurambitie is gemaakt onder de verantwoordelijkheid van de Staatssecretaris van Economische Zaken. Zij heeft die ambitie verder ook afgestemd met de provincies, die het natuurbeleid uitvoeren. Zij is dus verantwoordelijk voor het nationaal beleid dat hierbij een rol speelt. De provincies zijn verantwoordelijk voor eventuele uitvoering daarvan, en ook voor de financiering.

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Ik heb gezegd dat er nu een MIRT-onderzoek is naar het herstel van de Eems-Dollard, maar ik wilde eigenlijk van de Minister horen dat zij erkent dat het urgent is om daar echt snel herstelmaatregelen te nemen. Het Rijk moet zich daar ook bij betrokken weten.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Het Rijk is zeer betrokken, want anders zou ik geen MIRT-onderzoek laten doen, mevrouw Jacobi. Dat geldt natuurlijk voor al onze MIRT-onderzoeken en lopende MIRT-projecten. Die gaan allemaal over heel urgente zaken. We werken er met elkaar aan om de problemen en oplossingen in beeld te krijgen. Vervolgens bekijken we of we een volgende stap kunnen zetten.

De heer **Smaling** (SP): Ik ben in de eerste termijn nog iets vergeten. Ik hoop dat ik dat van de voorzitter nu nog even mag inbrengen. Het gaat over het douceurtje van € 900.000 dat is bedacht voor de vertrekkende directeur van het Hefpunt. Ik heb antwoord gekregen op schriftelijke vragen die ik daarover heb gesteld. Daarin staat dat het onderzoek nog loopt. Is dit bedrag terecht toegekend? Is het terug te vorderen? Ik zou graag de uitkomst van dat onderzoek schriftelijk ontvangen. De vragen zijn door het Ministerie van Binnenlandse Zaken beantwoord maar waren ook aan de Minister van Infrastructuur en Milieu gesteld. Daarom stel ik het hier nog even aan de orde.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Dit is inderdaad een zaak van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Daar zijn ook de vragen beantwoord. Ik zal de vraag van de heer Smaling doorgeleiden naar de Minister van Binnenlandse Zaken.

De **voorzitter**: Ik dank de Minister voor haar antwoorden in de tweede termijn. De Minister heeft het volgende toegezegd.

- De Minister van Infrastructuur en Milieu zal in het najaar een brief naar de Kamer sturen over de berekeningen die ten grondslag liggen aan de genoemde 18.000 m³ water bij Lobith. Daarbij zal zij de relevante rapporten betrekken.
- De Minister van Infrastructuur en Milieu stuurt in november 2015 een routekaart naar de Kamer over de aanpak bij het Nationaal Waterplan. Daarbij zal zij specifiek aandacht besteden aan het programma rond waterkwaliteit, mede gelet op de motie-Jacobi/Hachchi en de zogenaamde Verklaring van Amersfoort.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Ik heb behoefte om een aanvulling te geven, voorzitter. Het gaat hierbij gewoon om de brede routekaart naar aanleiding van de vraag van mevrouw Visser. Dit zal onderdeel uitmaken van die routekaart.

De **voorzitter**: Kijk, zo helpen we elkaar verder.

- De Minister van Infrastructuur en Milieu zal in het najaar een overzicht geven van de belemmeringen inzake innovaties in de waterketen en oplossingen daarvoor.
- De Minister zal de informatie rond de drinkwatervoorziening en de drinkwatertarieven in het najaar van 2015 naar de Kamer sturen.
- Bij de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu zal ook de problematiek rond nitraat worden meegenomen.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Over de belemmeringen voor innovatie hebben we volgens mij het volgende afgesproken, voorzitter. Ik moest alle belemmeringen in kaart brengen, maar ik heb nog niet alle oplossingen voorhanden. U stelt nu bij de toezeggingen dat ik ook alle oplossingen dit najaar moet leveren. Voor zover ik ze heb, zal ik ze noemen. Als ze nog gezocht moeten worden, zal ik daarover een opmerking maken.

De **voorzitter**: Dank u wel.

Ik zei al dat het lid Ouwehand van de Partij voor de Dieren heeft gezegd een VAO te willen. We zullen dat bij de plenaire griffie kenbaar maken.

De heer **Geurts** (CDA): Er is volgens mij ook nog een toezegging gedaan over de doorvaart voor vissersschepen. Daarover zou in december ook iets naar de Kamer komen. Dat was een antwoord van de Minister, maar volgens mij ook een toezegging.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Ja.

De **voorzitter**: Er is bij gezegd dat het in december zou komen. Dan is het inderdaad een toezegging.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik heb nog twee andere toezeggingen genoteerd. De eerste ging over Oudeschild. De Minister zou op die kwestie vóór de behandeling van de begroting terugkomen bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Wat mij betreft mag ze hierop ook terugkomen in een aparte brief, als er maar een terugkoppeling komt op basis waarvan de Kamer hierover weer verder kan spreken met de Minister.

Minister **Schultz van Haegen-Maas Geesteranus**: Volgens mij heb ik al heel wat keren hier gezegd dat dit gewoon een onderdeel zal zijn van de standaardrapportage die wij maken. Alle projecten die onderdeel zijn van het Hoogwaterbeschermingsprogramma worden gewoon aan de Kamer voorgelegd.

De **voorzitter**: Dat heeft de Minister inderdaad gezegd. In die zin is het een antwoord op een vraag. Dit komt dus gewoon terug binnen de termijn die daarvoor staat. Volgens mij moeten we het zo met elkaar afspreken.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Ik heb ook een toezegging genoteerd over de piekbelasting en de onderbouwing daarvan. Dat komt dan kennelijk ook in een standaardrapportage naar de Kamer?

De **voorzitter**: Die toezegging heb ik zojuist genoemd, mevrouw Hachchi.

Mevrouw **Hachchi** (D66): Dan heb ik niet goed opgelet, voorzitter.

De **voorzitter**: Goed. Dan zijn we nu volgens mij compleet. Dat krijg je ervan als we met elkaar gaan discussiëren over de vraag of wat de Minister zegt een antwoord op een vraag is, of een toezegging. Aan een toezegging is altijd een termijn gekoppeld. Onthoudt u dat allemaal goed. Ik dank alle aanwezigen voor hun bijdragen.

Sluiting 17.10 uur.

Volledige agenda

*1. Aanbieding Ontwerp Nationaal Waterplan 2016–2021
31 710-35 – Brief regering d.d. 12-12-2014
Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus*

*2. Antwoorden op vragen van de commissie over het ontwerp Nationaal Waterplan 2016–2021 (NWP2)
31 710-39 – Brief regering d.d. 08-06-2015
Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus*

3. Aanbieding ontwerpbesluit tot wijziging van het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009 en het Waterbesluit (implementatie EU-wijzigingsrichtlijnen prioritair stoffen en grondwater)

31 752-7 – Brief regering d.d. 23-01-2015
Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas
Geesteranus

4. Verslag van een schriftelijk overleg over het Ontwerpbesluit tot
wijziging van het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009 en het
Waterbesluit

31 752-9 – Brief regering d.d. 30-04-2015
Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas
Geesteranus

5. Water in beeld. Voortgangsrapportage Nationaal Waterplan en
Bestuursakkoord Water over het jaar 2014
27 625-338 – Brief regering d.d. 19-05-2015
Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas
Geesteranus

6. Natuurambitie grote wateren
31 710-36 – Brief regering d.d. 03-02-2015
Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma

7. Reactie op het verzoek van het lid Geurts, gedaan tijdens de Regeling
van Werkzaamheden van 4 februari 2015, over Natuurambitie Grote
Wateren

31 710-37 – Brief regering d.d. 10-02-2015
Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas
Geesteranus

8. Aanbieding rapport «De kwaliteit van het drinkwater in Nederland in
2013»

27 625-333 – Brief regering d.d. 08-12-2014
Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas
Geesteranus

9. Aanbieding kabinetsreactie op de EU consultatie over beleidsopties
voor het optimaliseren van waterhergebruik.

22 112-1935 – Brief regering d.d. 11-12-2014
Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas
Geesteranus

10. Toezeggingen uit het Wetgevingsoverleg Water van 17 november jl. en
uit het AO Waterkwaliteit van 11 juni 2014

27 625-334 – Brief regering d.d. 09-12-2014
Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas
Geesteranus

11. Aanbieding rapport van de evaluatie handhaving van de indirecte
lozingen bij calamiteiten

27 625-336 – Brief regering d.d. 16-01-2015
Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas
Geesteranus

12. Eindrapport Veiligheid Nederland in Kaart

27 625-335 – Brief regering d.d. 16-01-2015
Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas
Geesteranus

13. Aanbieding van het eindrapport «Waterketen 2020: slim, betaalbaar en
robuust» van de Visitatiecommissie Waterketen

28 966-28 – Brief regering d.d. 14-01-2015

Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus

14. Uitvoering van de motie van het lid Smaling inzake de belangen van de drinkwaterwinning in relatie tot het nieuw af te sluiten Convenant Bodem en Ondergrond

30 015-50 – Brief regering d.d. 03-03-2015

Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, W.J. Mansveld

15. 25ste voortgangsrapportage Ruimte voor de Rivier

30 080-75 – Brief regering d.d. 02-04-2015

Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus

16. Beantwoording vragen commissie over de 25ste voortgangsrapportage Ruimte voor de Rivier

30 080-76 – Brief regering d.d. 08-06-2015

Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus

17. Aanbieding van de zevende voortgangsrapportage (VGR7) van het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2) met peildatum 31 december 2014

32 698-21 – Brief regering d.d. 01-04-2015

Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus

18. Beantwoording vragen commissie over de zevende voortgangsrapportage (VGR7) van het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2) met peildatum 31 december 2014

32 698-22 – Brief regering d.d. 08-06-2015

Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus

19. Aanbieding van de 27ste Voortgangsrapportage Zandmaas en Grensmaas

18 106-229 – Brief regering d.d. 01-04-2015

Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus

20. Beantwoording vragen commissie over de 27ste voortgangsrapportage Zandmaas en Grensmaas

18 106-231 – Brief regering d.d. 08-06-2015

Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus

21. Aanbieding beleidsdoorlichtingen Infrastructuur en Milieu 2014 en 2015

Alleen de beleidsdoorlichting Waterkwantiteit en de aankondiging van de beleidsdoorlichting Waterkwaliteit worden tijdens dit algemeen overleg behandeld.

32 861-6 – Brief regering d.d. 19-12-2014

Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus

22. Nadere toelichting op de aangekondigde beleidsdoorlichting waterkwaliteit

32 861-12 – Brief regering d.d. 19-05-2015

Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas Geesteranus

*23. Beantwoording vragen commissie over de beleidsdoorlichting
Waterkwantiteit*

32 861-14 – Brief regering d.d. 26-05-2015

*Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas
Geesteranus*

*24. Stand van zaken moties en toezeggingen n.a.v. WGO Water van
17 november 2014 en aanbieden adviezen Adviescommissie Water*

34 000-J-25 – Brief regering d.d. 16-06-2015

*Minister van Infrastructuur en Milieu, M.H. Schultz van Haegen-Maas
Geesteranus*

25. Onderzoeken voormalige munitiestortplaats Oosterschelde

27 625-339 – Brief regering d.d. 28-05-2015

Minister van Defensie, J.A. Hennis-Plasschaert